

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Indbydelses-Skrift

iii

den offentlige Examen

i Rønne lærde Skole

i September 1841.

R ø n n e.

Trykt i C. C. Trydes Bogtrykkeri.

Indhold.

- A. Nogle Bemærkninger om Methoden ved Indøvelsen af det latinske Sprog.
- B. Latinsk prosaisk Omskrivning af Horats's 6 første Ode med angivet Versemaal og korte Anmærkninger.
- C. Fortsatte Skole-Efterretninger.

af

Rector Bohr.

A.

Noogle Bemærkninger om Methoden ved Ind- øvelsen af det latinske Sprog.

—
Hvo der har havt at gjøre med Disciples Underviisning i det latinske Sprog, og især prøvet det moisommelige og ofte utaknemmelige Arbeide med den latinske Stil, han maa vistnok spørge sig selv, hvoraf det kan komme, at hans Disciple — uagtet al anvendt Møie — dog ofte gjøre langsom og usikker Fremgang, og i Almindelighed bringe det dertil, at de kunne rede for sig i de forklarede og repeterede Pensa og omsider skrive en Stil uden grove grammatikalste Bommerter, men sjelden ere istand til uden alskens Hjælpemidler og lang Betænkning at oversætte en latinsk ei forhen læst Opgave, og endnu sjeldnere at skrive en Stil saaledes, at den viser Opfattelse af Sprogets særegne Bendinger og sande Mand, og folgelig ikke vrimler af Danismer. Det er derfor intet Under, at baade Latinen og dens Lærere saa ofte og paa saa mange Maader maae høre ilde af dens Antagonister, og at blandt Andre Grundtvig i sit sædvanlige Fyndsprog (See „Fædrelandet“ No. 322,

1840.) paaſtaaer, „at Skolemeſterne ſkulde have over Fingrene og dobbelt Smæk, fordi de indbildte os, at de vare trængte ind i Klaſſikernes Aand og vilde for gode Ord og Betaling hjælpe os til det Samme, naar vi blot forſt taalmodig vilde gjennempløie den latinſke Grammatik baade paa langs og paa tværs.“ Diſſe Modſtandere, hvor eensidige end deres Bebreidelſer ofte ere, have dog virkelig nogen Ret i ſaadan Tale, ſaalænge vore Elever ikke engang kunne lære Sprogets Grammatik tilgavns, end ſige at de, hvilket dog er det Vigtigſte og burde være Hovedhenſigten, ſkulde vide, ſaaledes at trængte ind i Klaſſikernes Aand, at de opfatte Sammenhængen idetmindſte i de mindre vanſkelige Skrifter og anvende deres Indhold paa Nutidens Liv og Færd. For at finde antagelige Grunde til Uſikkerheden og den langſomme Fremgang i Latinen, anføres Adſkilligt, hvori der viſtnok ligger en Deel Sandhed. Latinen, ſiger man, er et dødt Sprog og i ſin Bygning høiſt afvigende fra vort Modersmaal; for at opfatte Forfatterens Mening udkræves mangesidig Indſigt i Mythologi og Antiqviteter; Disciplene ere ofte uden Sprogtalent, i hoi Grad ſkjodesløſe og uagtsomme; Fordringerne til Gramen Artium ere for ſtore eller ubeſtemte, og altsaa Bedømmelſen undertiden for ſtreng eller idetmindſte ſtrengere end i de andre døde eller levende Sprog; Tiden, der i Skoleaarene er anviiſt Latinen, er for knap til at bringe det til nogen Fuldkommenhed. Ultrarealiſterne

paaftaae det Modfatte, men ere enige i, at Sproget ikke læres tilgavn*s* i vore Skoler.) Skjøndt nu fornævnte Grunde indeholde nogen Sandhed, maa man dog paa den anden Side tilstaae, at den mindre Fremgang i Sproget ofte ligger i en urigtig Methode eller Mangel hos Læreren paa at give Eleven en klar Anskuelse af Sprogets Natur. Ingen Lærer, der ikke har for megen Indbildning om sig selv, kan sige, at han stedse har havt det rigtige Underviisningsgreb, men maa ærligen tilstaae, at han har begaaet Feil, som først Erfaring har lært ham at rette. Saaledes idetmindste er det gaaet mig; jeg har undertiden valgt en Methode, jeg efter Andres eller egen Mening ansaae for god, men atter maattet forkaste den, naar jeg mærkede den ikke førte til noget sikkert Resultat. Det er derfor kun ved lang Dvelse at den duelige Lærer dannes. Men er nu alt dette saa i Sandhed, saa maa det være enhver nidkjær Lærer, især Begynderen, nyttigt og behageligt at erfare Andres Mening og deraf at vælge, hvad der efter Aldres Prøvelse er befundet hensigtsmæssigt. Derfor er det at jeg, der i flere Decennier har underviist i det latinske Sprog, her vover at angive de af mig til Dvelse brugte Hjælpemidler, for at disse kunne prøves af Ryn- digere eller følges af Ukyndigere. Mine Tanker herom fremsætter jeg med en vis Frygt, ikke fordi jeg jo er fuldelig overbevist om, at de angivne Midler ere brugbare, men fordi jeg ikke veed, om jeg har Gave til at

tale klart om Sagen. Enhver veed jo, at man undertiden selv kan heldigen følge en Methode uden at kunne gjøre Andre det ret begribeligt, hvorledes man bærer sig ad, ligesom en begavet Docent ingenlunde derfor er en dygtig Skribent. — Endelig skylder jeg mig af flere Grunde den Bemærkning, at Magister Ingerslevs Bog om det lærde Skolevæsens Tilstand i Tydskland først er kommen til min Kundskab, da følgende Bemærkninger vare nedskrevne.

1.

Det første Hjælpenmiddel, jeg vil anbefale, er tidlig Begyndelse med at læse og oversætte Latin og saa efterhaanden at udvikle Sprogbegreberne. Vel er — Gud være lovet — den Tid forlængesiden forbi, da man Naret igjennem lod Drengen hænge paa Skolebænken for maskinmæssigen at lære den latinste Grammatiks Former, og Læreren intet Andet foretog sig med Begynderen end at høre Dyransen af de foresatte Glosser og lade Barnet declinere og conjugere i en tankeløs Galop uden mindste Dplysning om eller Sammenligning af Formerne, hvorfor ogsaa den Tids Lærere for de nederste Klasser meget passende kaldtes Hø r e r e. Den Tids spilde og Slovhed saadan Methode maatte forvolde, er indlysende idetmindste for den, der selv i sin Barndom har gennemgaaet denne Tortur. Men dog troer jeg, at man endnu i vor Tid, der ellers har opfattet saa mange bedre Manerer ved Underviisningen, for meget og for tidlig piner Begynderen med den døde Grammatiklæren,

og ikke betimelig nok begynder med at føre ham ind i Sproget selv, hvilket uformærkt kan ske, naar Læreren forstaaer den Kunst at nedlade sig til den unge Alders Fattsevne. Dette anvendes ogsaa hyppigen, for ikke at sige altid, i de levende Sprog, i hvilke man lader Barnet tidligen læse, oversætte og tale Sproget, førend man endnu kan vente, at noget Begreb om Ordnes Sammenstilling og Sætningernes indbyrdes Forhold kan gjøres anskueligt. Hvorfor skulde da ikke det Samme kunne ske med Latinen? Derved mener jeg vandtes Meget. Barnet lærte strax en bedre Oplæsning, fik uformærkt et stort Glosseforraad, og hvad der endnu er vigtigere, arbejdede med Munterhed og Lyst. Naar da ved Siden af denne Læsning efterhaanden de grammatikalske Former lærtes ved smaa daglige Pensa med forstandig og klar Sammenligning af Ordnes Endelser i Nomina og Verba gjennem alle Declinationer og Conjugationer, og Alt oplystes ved stadig Henviisning paa, hvad der var eller blev gjenemgaaet i Læsebogen, da kom efterhaanden Grammaticalia ind i Forstanden, og en daglig Stileøvelse anstilledes uden særskilte Timer dertil. Denne Methode bruges ogsaa af flere Lærere, men er langt fra ikke saa almindelig i vore som i de tydske Skoler; hvorfor ogsaa Rector Bugge i sit ypperlige Værk „om det offentlige Skolevæsens Forfatning i adskillige tydske Stater“ blandt meget Andet herhen hørende siger: (2. D. Pag. 74) „Behandlingen af Underviisningen i den latinske Gram-

matisk Formlære fandt jeg fortreffelig og næsten lige overalt. Den adskiller sig fra den, der, saavidt jeg veed, hos os (i Norge) er almindelig, deri, at den er langt mere practisk, og derved baade undgaaer det døde Mechaniske, og derfor for den livlige Dreugealder faa Piintlige, som den hos os ofte har; og tillige forbereder langt bedre for den senere tilsigtede Fortrolighed med det latinske Sprog." Denne Bugges Mening ønskede jeg maatte være alle Læreres, saa at det Practiske spillede Hovedrollen og det isolerede Mechaniske mere og mere traadte i Baggrunden.*) Men for ikke ved denne Yttring at blive misforstaaet, tillader jeg mig at gjøre Brugten af denne Fremgangsmaade indlysende ved et Exempel. Lad det af Læsebogen givne Pensum være: **Proba vita via est in coelum. Diligentia omnibus in rebus plurimum valet. Multa nos docet usus, magister optimus.** Disse Sætninger læses op høit og tydeligt af enhver Discipel. Læreren overfatter derefter hvert enkelt Ord og derpaa hele Sætningen, uden at anføre det Mindste af Grammatica, undtagen hvad der tilforn

*) Medens dette er under Trykken, seer jeg, at vor Ingerølev ogsaa er af denne Mening. Man læse fr. Gr. i hans herlige Skrift „om det lærde Skolevæsens Tilstand“ Pag. 57 o. f. hans Beretning om den practiske Retning, Sprogunderviisningen har især i de preussiske Skoler, og Forfatterens fordeelagtige Dom om denne Methode.

er læst af Formerne, f. Ex. *vita, via, diligentia*; eller: *docet, valet, est*. Ved Overhøringen i næste Time siger Læreren Dansken, og Discipelen svarer paa Latin udenad; dernæst spørges om Dansken paa hvert enkelt Ord, for at forebygge Tankesløshed, og tilsidst examineres i Analysen i Forhold til hvad Disciplene kjende af Paradigmata og Syntax. Gaaer man saaledes gradeviis frem, vil man snart erfare de gavnlige Folger og en stor Kappelyst mellem Børnene, der glæde sig ved allerede at kunne tale Latin og derhos ikke føle den tunge Byrde af Grammatiken. Ved denne Leilighed maa jeg ogsaa bemærke, at Disciplene, saavel de yngre som de ældre, under hele Skoletiden slittigen maae oves i Oplæsning af Latinen. I Almindelighed vil man erfare, hvor usselt der læses op af de Fleste, naar de ikke jævnlig holdes dertil paa Skolen; thi hjemme gjøre de det næsten aldrig. Ellers vil man høre, hvorledes den Oplæsende mere er beskæftiget med at fremsige Ordene end at lade sin Tanke følge med Indholdet; derfor kan man ikke, uden selv at see i Bogen, forstaae Meningen af det, der oplæses. Er dette Tilfældet i Prosa, da gaaer det langt værre med Poesien. Discipelen kan til Rod oplæse sit Hexameter i Takt, men sætter sædvanligt et drabeligt Punctum ved Enden af hvert Hexameter, enten Meningen er ude eller ikke, ligesom for at puste efter den besværlige Kamp med Dactyler og Spondæer. Men hvor forkeert saadant

Ophold er ved hver Linies Ende, indsees jo let, og bruges heller aldrig af Rogen, der declamerer Vers for at Andre skulle forstaae dem. Da nemlig den fulde Mening af et Sted kun kan fattes af Tilhøveren, naar hele Sætningen eller Perioden fremsiges, saa maa Dylæseren, hvis Digteren ikke i eet Hexameter har udført et fuldt Begreb, gribe ind med ham i det følgende Hexameter og ofte hvile midt i dette, naar Indholdet byder det, men desuagtet holde Takt i det af Forfatteren fulgte Metrum; thi ellers scanderer han jo blot barnagtigt og maskinmæssigt men udtaler ikke ved fornuftig Declamation, hvad Digteren har villet fremstille for Læseren og Tilhøveren.

2.

Fremdeles maa Læseren bestræbe sig for at concentrere Begreberne, d. e. saameget muligt under Et at samle Alt, hvad der staaer i Forbindelse med det, han vil give Oplysning om. Vil han isolere Begreberne eller affondre hvad han foredrager fra hvad dermed staaer i noie Sammenhæng eller Modsetning, da bliver Veien lang og Frugterne af hans Arbeide kun halvmødne; det Gne glemmes for det Andet og ingensinde vil han med Sikkerhed kunne stole paa den Fremgang, der er gjort. Det er just ved Combination af beslægtede eller modsatte Begreber, at Formulæren og Syntaxis opfattes klart og bevares i Hukommelsen. Det Samme er Tilfældet med alle Bemærkninger om

Ordvalg, saavel som i Mythologi, Antiquiteter og Prosodi. At jeg her fornemmeligen sigter til Underviisningen i de øverste Klasser er en Selvfølge, ihvorvel man allerede med de yngre Disciple kan bruge samme Måneer og derved lette dem Veien, naar der kun gaaes gradviis frem og aldrig videre end denne Alder taaler. Jeg vil herom gjøre mig tydeligere ved Exempler. Støder man under Analysen paa Ordet „legi“ (jeg har læst) tilføies Undtagelserne i Perfecterne af *Composita intellexi, neglexi, dilexi*, eller *legere* sammenlignes i Form med *legare* og *ligare*, eller man lader opregne — altid i alphabetisk Orden — hvilke Verba der i tredje Conjugation have *si* i Perfectum, saa de med *si* i den anden og fjerde Conjugation. — Træffer man paa Ordet *pilus*, et Haar, p. b., spørges tillige om *pilus* p. l., et Compagni Triarier, om *pileus*, en Hat, med sit Diminutivum *pileolus* og *pileolum*, om *pila* p. b., en Velt, og *pila* p. l., en Morter. Gjelder det *ulna*, sammenlignes dette Ords Bemærkelse med *brachium* og *lacertus*, det Sidste med *lacerta*, saaledes *picus* med *pica*, o. s. v. — Vil man i Syntaxen give Regler for Brugen af *ut*, combineres hermed Forklaring af *ut non*, *ne*, *ut ne* og *ne* efter *verba timendi*, o. s. f. Skal der angives Begrebet af *sacrificare*, omtales tillige *immolare*, *mactare*, *parentare*, *litare*, *libare*. Forklarer man hvad *templum* er, tilføies Noget om *ædes*, *fanum*, *delubrum*, *facellum*, *sacrarium*. —

Et herligt Hjælpemiddel til dette Slags Dvælses er Dr. Fr. Schmalfeldts Synonymik, Gisleben 1836 —. Bemærkes Noget om Mercurius eller Minerva, kan passende tilføies, at begge regnes til de høiere Guder d. e. *diu consentes*, hvilke da strax opregnes efter Verset af Ennius: **Juno, Vesta, Minerva, Ceres, Diana, Venus, Mars, Mercurius, Jovi, Neptunus, Vulcanus, Apollo.** Forekommer *manipulus*, nævnes tillige i Orden og med Forklaring *legio, cohors, centuria*; ved Ordet *acies* paa samme Maade: *hastati, principes, triarii*; ved *signa* Forskjellen paa dem og *vexilla* med Begrebet af *inferre, conferre, referre, movere, convellere, convertere signa*; har Texten *tribunus militum* anføres alle Commanderende ved Armeen. Ved alt Slikt kan stadigen henvises til Dr. Voiesens fortrinlige Haandbog, der aldrig bør savnes af nogen Discipel i de øverste Klasser. Beskjæftiger man sig med Herametret, maa ei alene de deri forekommende Stavelsemaal betragtes men tillige i Korthed forskjellige modsatte Pædes angives i bestemt Orden, saasom: $\circ \circ \text{ mod } \text{---}$, $\text{---} \circ \text{ mod } \circ \text{---}$, $\text{---} \circ \circ \text{ mod } \circ \circ \text{---}$, $\circ \circ \circ \text{ mod } \text{---}$, o. s. v. Skal et Metrum læres til en Dde i Horats, maa man, for ei ved hver Dde at begynde forfra, foreløbigen give en klar Oversigt over de hyppigst forekommende Metra i Oderne, vise den forskjellige Character i asclepiadeiske, archilochiske, jambiske, alcæiske og sapphiske Versarter ved at opstille dem tabellavisk. — Følger man

disse Manerer ved Underviisning og Examination, vil man snart erfare, hvorledes denne Sammenstilling af Begreber gjør Alt anskueligere, styrker Sukommelsen, letter Oversigten og rigeligen erstatter den længere Tid, der iførfstningen hertil medgaaer. Det forstaaer sig selv, at Tiden kun tillader imellem saaledes at udbrede sig over enkelte Gjenstande og man maa noie passe paa, hvori Disciplene fornemmelig halte; men de bedre Elever ville snart hjemme bruge den samme Maade ved Hjælp af deres Haandbøger og saaledes lette Arbeidet for Læreren.

3.

Disciplene maae ved Stileøvelserne strengt tilholdees at observere de af Læreren rettede Feil. Det er — som allerede anført — et noksom bekjendt besværligt og ofte utaknemmeligt Arbeide man har med de latinske Stileøvelser. Man kan gjøre sig nok saa megen Umage hermed og gaae frem efter en vel overtænkt Plan, og dog maa man til sin Bedrøvelse ofte erfare, at al Anstrængelse strander paa Elevernes Skjodesløshed og Uagtsomhed, at en Feil hundrede Gange kan bemærkes og kommer dog igjen, saa man tilsidst især med maadelige Sprogheveder maa udraabe: *operam et oleum perdididi*. Det var netop herom, at salig Prof. Rector Worm sagde, at han tørffede Langhalm. For ved denne vanskelige Opgave dog at udrette Noget, er det nødvendigt at see sig om efter ethvert Middel, hvorved Disciplene tvinges til at arbeide med og ikke at flaae hen i Beiret,

hvad man retter og bemærker. I denne Hensigt bærer jeg mig saaledes ad: Naar den opgivne Stiil er udarbejdet, rettes den udenfor Skoletiden. Hos Begyndere lader jeg Alt staae, hvad der nogenlunde kan passere, naar det kun er grammaticke, om end langt fra latine, for at derved Discipelen kan fatte Mod og ikke ved de mangfoldige Rettelser og den hyppige Bragen skal mistvilde eller ansee den latinske Stiil for et modbydeligt og uoverkommeligt Arbejde. Naar jeg saaledes i nogen Tid har skaaet Begynderen og kun bemærket grove grammatikalske Bommerter og Ucorrectheder, bliver jeg efterhaanden strengere i Vedommelsen og noterer med een, to eller tre Streger Feil og Soloecismer, saa at Discipelen af Stregernes Antal strax kan vide, om Feilen er anseet for større eller mindre; undertiden varierer jeg ved at skrive oven over, hvad der bedre burde staae og betegner med Tal den forkeerte Orden i Ordene's Stilling, hvilket Sidste er aldeles nødvendigt, da det er en almindelig Erfaring, at Begynderen construerer ligesvem efter Dansken, sætter Hovedprædicatet foran, Mellemsetningere paa urigtigt Sted, Aarsager og Grunde bag efter og sielden foran. Saaledes skriver han: *Memoria est prope sola, qvæ poscit juvari docentium cura in iis ætatibus, qvæ non ipsæ qveunt generare aliquid ex se, istedetfor: Memoria in iis ætatibus, qvæ nihildum ipsæ ex se generare qveunt, prope sola est, qvæ juvari cura docentium poscit.*

Eller han ordner saaledes efter den dicterede *Danff:*
Etiamfi aliquis juret per plures deos, oportet
tamen non credi ei postea, ubi semel pejer-
averit, hvor han burde skrive: ubi semel quis pe-
jeraverit, ei credi postea, etiamfi per plures
deos juret, non oportet. (I denne Henseende troer
 jeg, at man ialmindelighed skader meget ved den i lang
 Tid under Tydningen i Auctores fortsatte grammatikalske
 Construeren, som Discipelen ikke kan glemme. Det
 kunde jo være nok efter Oplæsningen af et Punctum
 at vise ham, hvor Subject og Prædicat med tilhørende
 Mellemfætninger staae.) Naar jeg nu paa anførte
 Maade har rettet Stilen, da maa i næste Stiletime
 enhver Discipel udenad gjøre mig rede for sine Feil,
 angive, hvorledes jeg har varieret, og stedse anføre
 Grundene, hvorfor han bør skrive saa og ikke anderledes.
 Har han ikke forstaaet eller misforstaaet mine Rettelser,
 maa jeg selv give den fornødne Dplysning. Viser
 Discipelen sig efterladet i at memorere sine Feil eller
 Correcturen deraf, nedsætter jeg den givne Character
 en heel Grad. Dette anseer jeg for en gavnlig Maade
 og den rette Stileøvelse; thi saaledes fornøier det den
 Opmærksomme og Lærelystne selv at finde sine Feil og
 i Sukommelsen at bevare det Rettede, ligesom den
 Skjodesløse og Doven tvinges til at gaac frem med
 sin Billie. Endelig maa jeg tilføie, at jeg noie lægger
 Mærke til hvert Individuums Skjodeshynder, og under

Analysen i Auctores bestandig hænger mig ved disse Feil, for saaledes at faae dem aflagte, ofte uden at Synderen mærker det.

4.

Som et herligt Hjælpe middel til Indøvelse af Sproget nævner jeg dernæst *Extemporal=Stilen*, som nu vel bruges ved alle Skoler, men som jeg af forrige Aars Skoleprogrammer ser, Prof. Rector Thorup især anvender med Kraft baade ved mundtlig Oversættelse fra Dansk paa Latin og ugentlige *Extemporal=Stile*. Ved sidstnævnte Øvelse bruger jeg for Tiden følgende Methode. Af det til Stilen valgte Stykke, der sædvanligt er af historisk Indhold, fremsiger jeg tvende Gange efter hinanden langsomt og tydeligt een eller flere Sætninger i Forhold til disses Længde og indbyrdes Sammenhæng, lader derpaa det Opgivne mundtlig oversætte paa Latin af den Discipel, jeg dertil vælger; thi man tør ikke følge Ordenen i Klassen uden derved at fløve de Andres Opmærksomhed, naar de ere sikre paa, at det, der skal oversættes, ikke nu gjælder dem. Derpaa bemærker jeg de af Oversætteren begaaede Feil og varierer strax hans Oversættelse, dog saaledes at jeg beholder saa Meget muligt af hans Version for at give ham mere Tillid til sig selv og at han ei skal ansee Alt, hvad han har valgt, for maadeligt eller slet. Min Variation nedskrives da af Disciplene Ord til andet, som den dicteres, og læres udenad til næste Time, fremsiges da

deels Stykkeviis, deels det Hele af hvem, der af mig vælges. Graden af Characteren bestemmes efter den Tydelighed og Færdighed, hvormed det Fremtagne declameres og efter som man under Fremsigelsen tør vove at bruge andre Udtryk og Bendinger, eller ved Tilfættninger yderligere forklare Stykkets Indhold. Det er utvovligt, hvormeget denne Øvelse giver Eleven Færdighed i at vælge Udtryk og Talemaader, lærer ham efterhaanden at undgaae de hyppige Danismer, hvorved han saa længe og saa naturligt hænger, forjager Frygtfomhed, stammende Udtale og Tankeløshed, og opflammer Rappelysten. — Til Afsværling med den sammenhængende Extemporal=Stil bruger jeg undertiden Aphorismer, d. e. kortere eller længere Sætninger, valgte med stadig Hensyn paa Syntarens vanskeligste Afsnit; forholder mig herved i alle Henseender som ved Stilen *ex tempore*, men lader Disciplene understrege de Ord, der gjælde den tilsigtede grammatikalske Regel, og i næste Time gjøre rede for den. Kun maa man ved Valget af saadanne Exempler ikke følge Gangen i Grammatikens Syntax; thi da udfinder Eleven snart, hvad der vil følge næste Gang og forbereder sig, saa at man ei kan komme efter, om det han i sin mundtlige Version giver, er Noget af hans virkelige Giendom eller blot laant Gods til Brug for Diebliffets Trang.

5.

Endvidere anbefaler jeg baade flittig cursorisk

Læsning af ulæste Forfattere, oversatte af Disciplene paa Stedet og uden videre Repetition, og tillige jævnlige Opgaver fra Latin paa Dansk af vanskeligere Stykker. Disse Øvelser angaae fornemmelig og maaskee alene øverste Klasse; thi kun denne kan ialmindelighed besidde det fornødne Ordforraad og den Sprogkyndighed, som maa forudsættes, hvis ikke den kostbare Tid skal spildes. Til den cursoriske Læsning har man et stort Forraad i de Forfattere, hvoraf kun enkelte Dele fortolkes, fr. Ex. i de sædvanlige Skoleudgaver af Julius Cæsar, Livius, Ciceros Taler, Virgil, Horats, o. fl. Man har da ikke behov hertil at anskaffe andre Bøger, da dog den mindre formuende Discipel allerede er mere end nok bebyrdet med Udgifter til de mange Hjælpebidler, der baade i Sprog og Videnskaber udfordres, og som stedse af Lærerne i ethvert Fag synes i den Grad at føre sig, at den fattige Discipel umuligt kan udrede dem alle. De ved saadan cursorisk Læsning gjennemgaaede Pensa kunne da ved privat Repetition føre sig for den fernere Dimittend Angivelsen til Examen artium, hvis endelig Maaßen af læste Auctores og ikke Maaßen, hvorpaa de ere fordøiede, skal bestemme Candidatens Færdighed og Udmærkelse. — Hvad dernæst angaaer de skriftlige Oversættelser fra Latin paa Dansk, da findes dertil, foruden i mange Andres Samlinger, ogsaa i Professor Henrichsens særdeles velvalgte Opgaver, udgivne 1839, naar de rigtiget bruges efter Forfatterens

klart fremfattede Anvisning, et tilstrækkeligt Forraad til at vælge de efter enhver Discipels Fremgang meest passende Stykker. Ved Brugen af bemeldte Opgaver billiger jeg vel Forfatterens Mening, at der med Hensyn paa det i Forhold til Sprogets Vanskelighed indskrænkede Timeantal, der i Skolerne kan tildeles Latinen, bør af Læreren gjøres Alt til Besparelse af Tid, og denne derfor ikke spildes med at dictere Texten; men jeg tillader mig dog derhos at gjøre opmærksom paa, at Dicteren undertiden maa ansees nødvendig, for at vænne Eleven til med Sikkerhed at ortographere og klart at opfatte Meningen af hvad der fremsiges. Hvor meget og hvor forunderligt Discipelen heri kan feile, gives der hyppig Leilighed til at opdage ved at gjennemlæse et saadant efter Dictata opskrevet Stykke. Idetmindste er dette Tilfældet med den bornholmske Ungdom, der først efter lang Ovelse kan skjelne Lyden eller Udtalen af G og J, D og U. — Alt isøvrigt mundtlig cursorisk Læsning og skriftlige Oversættelser ere nødvendige, sees bedst af den uheldige Maade, hvorpaa Pluraliteten af Dimittendere ved Examen artium stille sig ved Universitetets Opgaver, der i Regelen dog ikke kunne kaldes vanskeligere end at en Studerende, der nu skal høre Collegier ved Academiet, burde komme derfra med nogenlunde Fre. Men hvor mange seer man ikke enten aldeles at forfeile Meningen af og Sammenhængen i det opgivne Stykke eller at give Versionen med slet valgte Ord og knudret Stil, og derved forringe

deres Character i Latinen til den mundtlige Prøve. Beviis nok for, at man betimelig bør øve Disciplene i at gaac paa egen Haand; thi kun naar de kunne det, kan man med Visshed stole paa, at de have erhvervet sig nogen virkelig Indsigt i Sproget og forstaae noget Mere end blot at giengive de Pensa, der i Skolen atter og atter ere gennemgaaede med dem. I de levende Sprog fordrer man jo dog af en rigtig dannet Glev langt mere end at han blot skal oversætte, hvad der af Læreren er gennemgaaet, hvorfor bør man da ikke vente noget Eignende i Latinen? Og om det end er sandt, at det er langt vanskeligere at oversætte Noget af et dødt Sprog, hvis Indhold ofte er saa forskjelligt fra Nutidens Anskuelser og Begreber og forudsætter saa megen Kundskab i Oldtidens religiøse Indretninger og borgerlige Vedtægter, m. v., saa er det dog ligesaa vist, at noget Mere bør gøres og fordres end der nu i Almindelighed skeer i vore Skoler, og dertil hører, som sagt, flittig og forstandig cursorisk Læsning og skriftlig Oversættelse af idetmindste de lettere gamle Classikere. Da først vil der profiteres Noget tilgavn af Sprogets fortsatte Studium ved Universitetet; da først kan Professor Madvig's lærerige Veiledning føre Flere dybere ind i det latinske Sprogs Aand, og saaledes de ofte horte Vebredelser, at Dimittenderne til Examen artium kun kunne deres Lectier eller gennemtyggede Pensa, ikke mere med Ret fremføres.

6.

Det sidste Middel, jeg anbefaler til Indøvelse af det latinske Sprog er, at variere først enkelte Steder i Prosaisterne og siden i Digterne, begge Dele ved Omskrivning i Prosa. Hertil hører — hvad Prosaisterne angaaer — blandt Andet, flittig Oplosning især for Besynderere af *Ablativus consequentiæ et absolutus* og af participialske Constructioner; passiviske Sætningers Forvandling til activiske og omvendt, men for Alting ikke, hvad jeg har hørt Nogle gøre, Oplosning af *Accusativ* med *Infinitiv* ved *ut*; thi dette er reent at forvirre *Disciplines* Begreb om Brugen af *ut*. Gi heller bør *Futurum Particip.* passiv med sin *Casus* forvandles til *Gerundium*, naar Verbet styrer *Accusativ*, ligesaalidet som *Gerundium* til Passiv, naar Verbet styrer *Dativ*; fordi begge Dele ere aldeles med Latinernes Talebrug. Man kan altsaa ikke forandre *ad virtutem amandam* til *ad amandum virtutem*, og heller ikke *ad studendum litteris* til *ad litteras studendas*. Fremdeles maae de Eldre omskrive indirecte Sætninger til directe, og omvendt, hvortil ingen Autor giver hyppigere Anledning end *Julius Cæsar*. Ved denne Øvelse bliver — foruden Andet — Brugen af de afhængige Sætninger med deres *Conjunctiver* ret tydelig for Lærerne, hvilket er saa vanskeligt at gøre dem anskueligt ved blotte Regler og uden Exempler. — At omskrive poetiske Stykker hører kun til det sidste Skoleaar og skal være et Slags Collegium, der holdes

for at lette Overgangen til den nærførestaaende høiere Underviisning. Det er jammerligt at høre, hvorledes de fleste Dimittender staae stammende og raadvilde, naar man uventet fordrer af dem en simpel Omskrivning paa Latin som Forklaring enten over enkelte vanskelige Udtryk og Talemaader eller over mindre tydelige Sætninger i en Digter, og det just fordi de saa sjældent prøve derpaa til dagligt Brug og kun ville vertere paa Latin ved Stileøvelser med Grammatica og Lexicon ved Haanden. Derved vise de soleklart, at Latinen for dem endnu kun er et virkelig dødt Sprog, de ikke med Lyft og af egen Drift men kun nødvendigne befatte sig med. Ligesom derfor Overgangen fra Skolegangen til Universitetsfriheden er i moralsk Henseende alt for pludselig og bliver Manges Fordærvelse, saaledes gaar det ogsaa i intellectuel Henseende, naar Studenten skal høre et Foredrag paa Latin, som han ikke kan fatte, og derfor ofte, naar han nogle Gange har hørt derpaa, forlader Professorernes Collegier, og enten overgiver sig til en Manufacteurs Ledchaand for paa en Gjenvei at forberede sig til Philologicum, eller — hvad endnu er langt værre — af Magelighed lægger Bøgerne paa Hylden og hendriver Begyndelsen af sin academiske Bane i Lediggang og med alskens Udspredelser, der ingensunde ere skikede til at vedligeholde end sige forsøge hans tarvelige Skolekundskaber. I denne Henseende var det vist nok mere passende, hvad af

flere indsigtsfulde Mænd er foreslaaet, at Examen artium og den philologiske Deel af anden Examen lagdes til Skolerne; fordi derved den under samme Lærer, saaledes som ved Sorø Academi, fortsatte Underviisning bedre kunde slutte sig som et sammenhængende Led til Skoleunderviisningen og mere lempes efter de Studerendes individuelle Faaevne og gjorte Fremgang. Men saaledes som det for Tiden er anordnet, maa der gøres hvad skee kan, for at indvie Skoledisciplinen til Universitetet, især da man i de fleste Skoler, — enkelte Undtagelser seer man dog — ikke mere, som altid i forrige Tider, bruger at vertere Bibelens græske og hebraiske Pensum saavel som Homer og Herodot paa Latin. Derfor har jeg som Dvælsesmiddel i Sproget i mange Aar brugt at variere især for Dimittenderne tvende Bøger af Horats's Oder ved Omskrivning i Prosa, givet de fornødne Oplysninger i latinske Noter, ladet Disciplene gjøre Rede paa Latin for det varierede Pensum, og ligesom ved Extemporalstilen bestemt de derfor givne Characterer, eftersom Enhver mere eller mindre vovede at forlade sin Variation og med egne Ord gjøre en simpel Omskrivning eller sammenhængende Forklaring om Nerus og Censur af Stedet. Man vil maaskee indvende, at denne Maneer er at fordærve al Smag for det Høie i Poesien, naar dens Indhold saaledes udtværes og vanskabes ved prosaisk Paaflaar. Men det Samme skeer jo alligevel ved paa Dansk at fortolke Digteren, og naar man nødes til at

analyfere hans høie Vendinger og indøve grammatikalske Former og Syntax. Desuden — om ellers Læreren forstaaer at gjøre opmærksom derpaa — bliver netop det Skønne i Digterens Tanker mere indlysende ved at sammenholdes med den lavere Prosa, ifølge den gamle Regel: *Opposita juxta se posita magis illucescunt*. Hvorom Alting er, saa er det ved lang Erfaring blevet mig klart, at ved saadan Variation Discipelen, hvormeget han end ifersningen krymper sig derved, uodes til at skærpe sin Gftertanke og bringe Sproget paa Tungen med mindre Forlegenhed, ligesom derved Oversættelse fra Dansk paa Latin eller den egentlige Stilleøvelse betydeligen lettes; ikke at tale om, at den latinske Umskrivning giver et godt Hjælpemiddel til med mere Lethed at vertere Digtet paa Dansk, saa at den, der med Færdighed kan rede sig fra den prosaiske Umskrivning, ikke lettelig forfeiler den danske Oversættelse. — Jeg tillader mig her at tilføie nogle Vers af Horats, saaledes som jeg i fornævnte Hensigt har uddraget Variation og Numærkninger til dem efter Jani og Mitscherlich, for at deraf den brugte Methode desto bedre kan bedømmes, hvorhos jeg beder erindret, til hvilket Brug og for hvem det er skrevet. Enkelte flinke Disciple kan man med Held henvise til de nævnte eller andre Fortolkeres Commentarer selv, for at de ved dem videre kunne uddanne deres Studium paa egen Haand. — Foran hver Ode har jeg opstillet nogle Vers i afdeelte Fodmaal, for at vise Begynderen

Veien til rigtig Scansion. — Hvis jeg ibrigt erfarer, at de her givne Variationer finde Bifald som en Saand-
ræfning for Andre, skal jeg ved given Leilighed levere flere.

B.

Q. Horatii Flacci Carminum Variatio
Prosaica.

Carmen I. Ad Mæcenatem.

Metrum Alcepleiadeum primum:

— — | — o o — | — o o — | o o

Mæce | nas atavis | edite re | gibus,
O et | praefidium et | dulce decus | meum,
Sunt quos | curriculo | pulverem olyn | picun
Conle | gisse juvat | metaque ser | vidis
Evi | tata rotis | palmaque no | bilis
Terra | rum dominos | evelit ad | Deos.

Argumentum.

Horatius, suam e poësi felicitatem intime sentiens, comparat se cum aliis hominibus, qui se beatos putent. Habet quisque, ait, quod sequatur studium, in quo beatum se existimet. Alium tenet gloria, alium honorum amplitudo; alium divitiæ tenent. Hic forte sua contentus vitam degit; ille habendi cupiditate flagrat maximâ; dum alius, rerum omnium securus, genio suo indulget. Militia hos, illos venatio delectat. Ego vero poësin fector felique huic vaco, quæ si tibi, o Mæcenas, probabitur, summam inde poëtæ lyrici gloriam me adsecutum arbitrabor. — Totius itaque carminis argumentum, paucis expressum, est hoc: cum cæteri homines habeant fere aliquid, quo omnia conferant studia, tum ego, inquit Poeta, relictis illis omnibus, unice expeto poëtæ lyrici gloriam eamque a nemine, nisi a Mæcenate, accipere volo.

Variatio profa.

O Mæcenas! qui a priscis regibus descendis
 mihiqve es tutor et amicus svavisissimus ac
 honorificentissimus! Sunt qvos juvet curru
 ferri per stadium Olympicum et sursum agere
 pulveris nubem, qvos meta, rotis celerrime
 5 currentibus evitata, nec non palma gloriosa
 facit æquales Diis, omnium rerum dominis.

« Hanc juvat, si plebs Romana, levis et in-
 constans, eum ad amplissimos honores suf-
 fragiis studet tollere; illum juvat, si in suo
 10 ipsius horreo omnes Libyæ fructus habet
 conditos. Alius læto contentoqve animo colit
 agellos a patribus acceptis, quem tu, ipfis
 Attalí opibus pro conditione propositis, nun-
 quam a suo studio deductum permoveas, ut
 nave Cypria mare Myrtoum percurrat, qvippe
 nauta timidus ac navigationis infvetus. Mer-
 15 cator contra, quamvis Africum metuit tempe-
 statibus crebrum luctantemqve cum fluctibus
 Jcarix et (inter ipsa navigationis pericula)
 laudibus effert rura otiosa, oppido suo vicina:
 tamen brevi post, quam effugit, iterum reparat
 navem fractam ac mare ingreditur, dum
 pauperiei ferendæ advesferi neqvit. Alius
 20 delectatur vino præstantioris generis eumqve
 juvat potando consumere partem diei integri,

membris stratis nunc sub umbra arbuti, nunc ad fontem sacrum, leniter strepentem recubans. Alii amant bella, tubarum cum lituo permixtum strepitum, et pugnas, quas detestantur matres; (quod orbantur filiis et maritis.) Venandi studium tenet alium, qui carissimam²⁵ uxorem oblitus, sub aëre humido pernoctat, five cervus a canibus fidis investigatus est, five aper Marficus retia, torto fune facta, perrupit, ruptisque plagis evasit. — Ego vero poësin amplector, me hederæ, ornamenta, quibus poëtarum frontes cinguntur, ad coe-³⁰ licolas admovent; me nemus umbrosum, Nympharum Satyrorumque chori saltantes a vulgi consuetudine amovent, si modo Musæ mihi favent, si neque Euterpe mihi denegat tibus, nec Polyhymnia abnuit temperare barbiti Lesboi fides. At vero si tu, Mæcenas,³⁵ me poëtis lyricis adnumerandum edixeris, tum demum capite elato coelum tangam.

Adnotationes.

V. 3. Olympicum. Non cogitandum de circensibus Romanorum ludis, in quibus, illa certe ætate, equos regere, fervorum sere esset; sed intelligendi sunt haud dubie ludi Græcorum curules, quibus reges operam dabant, quorumque victores summo honore adfecti sunt.

4. Meta. Tres turriculæ, circum quas sinistrorsum currus quam proxime erat flectendus, sic ut non tangeret.

5. **Palma.** Poeta posuit palmam, Romanis magis frequentatam pro corona oleagina, quæ Olympionicis erat propria.

8. **Honores tergemini** idem ac cumulati, summi. Plerique fere cogitant de tribus summis Romanorum magistratibus, consulatu, prætura, ædilitate. Sed hoc esset poetæ verba ad orationem pedestrem exigere; numerum ponit — ut poetæ solent — aliquem certum pro incerto ac magno.

10. **Libycis.** Libya Græcis et poetis est Africa, quæ fertilitate nobilis horreum populi Romani dicebatur.

12. **Attalicis** α; maximis oblatis divitiis, quales ab Attalo, Pergami rege, populo Romano hæredi scripto erant relictæ.

13. **Trabe Cypria.** Trabs ponitur pro nave ad augendum periculi sensum, et Cypria pro quacunqve nave ob Cyprium mercaturam deditam.

14. **Myrtoum mare** inter Cretam, Peloponnesum et Euboeam, a parva insula Myrto sic dictum, a poetâ ponitur pro quovis mari procelloso ac periculoso.

15. **Africum** ventum posuit cum dilectu; is enim, ab occasu brumali flans, creber erat procellis.

Jeariis. Mare Jearum, pars Ægei, inter Samum et Myconum, ab Jeari casu sic dictum.

18. **Pauperies** est vita sine quæstu et lucro; multum adeo differt ab egestate.

19. **Pocula Masfici.** Vinum, in Masficio, Campaniæ monte natum, ex nobilioribus erat.

22. **Ad caput aquæ sacræ.** Fontes ob numina, quæ iis inesse credebantur, sacri dicebantur.

23. **Lituo tubæ.** Lituus erat equitum, incurvus et sono acuto; tuba vero peditum, directa et sono gravi.

28. **Marfus** cum dilectu; in saltuosa enim Marforum regione plures erant apri idemque ferociores.

31. **Nympharum chori leves**, s: saltationes, quas poeta commemorant ad declarandas vitæ rusticæ fravitates.

34. **Barbitos**, lyra major septem chordarum, docte dicitur Lesboum, quod Alcæus et Sappho, quos imprimis imitabatur poeta, erant Lesbii.

Carmen II. Ad Augustum.

Metrum Sapphicum:

— o | — — — | o o — | o — $\overline{\text{ter}}$
 — o o | — $\overline{\text{ter}}$ |

Jam fa | tis terris | nivis at | que diræ
 Grandi | nis misit | pater, et | rubente
 Dexte | rá faeras | jaenla | tus aere,

Terruit | urbem, |

Terru | it gentes, | grave ne | rediret

Sæculum Pyriæ, | nova mon | stra questæ:

Vifere | montes;

3ansa Ter ten his neri aha

Argumentum.

Horrenda prodigia, inquit poeta, quæ ipsa perniciem reipublicæ allatura videbantur, gravem portendunt Deorum iram, quam quidem bellorum civilium sceleribus in nosmet convertimus. Quis expiabit populum? Homo, ne sanctissimus quidem, tantæ rei non sufficit. Deum aliquem esse oportet; atque is utinam, nostri misertus, coelo descendat! Sed quis? Utrum augur Apollo? an Venus, mater Romæ? an Mars, parens? an Mercurius, Deorum nuntius atque interpres? — Imo jam adest Mercurius, ultor Cæsaris, sub Augusti persona, qui expiare nostra scelera et placare Deos, ipse Deus, potest; atque utinam is quam diutissime apud nos commoretur, qui solus possit pacem et salutem reipublicæ dare, res imperii perditas reparare, calamitates futuras avertere, bella in Romanorum hostes convertere et has veluti inferias civibus occisis mittere.

Variatio.

Satis jampridem nivem ac grandinem mali
ominis in terras defudit Jupiter, et fulmine
quod dextrâ vibrat, jaculando in templa sacra,
5 timorem iniecit urbi, terroremque incusfit
toti terrarum orbi, ne ista tempora calamitosa
redirent, cum Pyrrha querebatur res horrendas
nunquam antea visas, cum Proteus egit Nep-
tuni armenta in montes altos, ut belluæ
marinæ pascua viferent, cum pisces vagantes
arborum cacuminibus et ramis impediabantur,
10 ubi antea palumbes nidulabantur, cum damæ
timidæ abripiebantur undis, in terram effusis.
Talem et nos eluvionem timebamus; vidimus
enim Tiberin flavum, undis ab litore maris
Tyrrheni retro violenter actis, meditari ruinam
15 et regiæ Numæ et ædi Vestæ, dum Deus
Tiberinus, qui ab uxoris Rheæ Silvæ, ob
Cæsarem occisum querebat, arbitrio pendet,
magnifice pollicetur, se fore ultorem, et a parte
Tiberis sinistra vagus ruit in Romam, ipso
20 Jove tantam ultionem improbante. Posterius
culpâ ac flagitio majorum attenuati audient,
cives contra cives tulisse arma, quibus Parthi
molesti rectius quam cives interficerentur; au-
dient posteritas, cives his armis infestis inter se
25 decertasse. Quænam Deorum populus Romanus

expetat, ut auxilio adfit reipublicæ, nunc
 ad interitum vergenti? Quibus pre-
 cibus lacescant Vestales Vestam, quæ,
 adhuc Cæsaris cædi succensens, earum
 carmina sollempnia omnino non exaudit?
 Cui Jupiter injunget munus expiandi bella
 civilia? — Precamur, Augur Apollo, tandem 30
 nos expiaturus de coelo descendas, humeros
 pulcherrimos nube circumdatus! Vel tu, o
 Venus, quam Jocus et Cupido comitantur,
 propitia venias! Sive tu tandem venias, o
 Mars, ut tuam gentem, cujus parens es, quam
 tamen hucusque rejecisse videbaris, propitio 35
 adspicias vultu! Eheu! bellis civilibus ac
 cladibus nostris nunc usque ad fatietatem
 expletus es, quamvis te oblectet pugnantium
 clamor, nec non galeæ fulgentes et vultus
 Mauri peditis truculentus in hostem ferocem. 40
 Sive tu, Mercuri, nobis adsis, filius Majæ
 sanctæ alatus, haud dedignatus vocari Cæsaris
 ultor! At jam in terris versaris, speciem
 juvenis (Augusti) asstimulans. Utinam in 45
 coelum, unde descendisti, sero abeas! Uti-
 nam inter nos, populo Romano propitius,
 diutissime commoreris! Neve nimis mature
 evoles, impietate nostra offensus! Hic apud
 nos præferas triumphos magnos de hostibus

50 reportandos; hinc patiaris vocari pater patriæ ac princeps civitatis! Nunquam permittas Parthos agrum Romanum incurfionibus infestare impunitos, dum tuis, o Cæsar, auspiciis orbis terrarum regitur!

Adnotationes.

V. 1. **Satis** etc. i. e. fatis adeo poenarum a nobis exactum est, tam gravia perpessi sumus mala, ut novis plane succumberemus.

2. **Pater.** Jupiter fulgurator, cui proprium est tempestates citere.

6. **Seculum Pyrrhæ** ∴ illud diluvium, quod sub Deucalione et Pyrrha ipsius uxore fuit.

7. **Proteus**, Deus marinus, qui Neptuni armentis præerat eademque agere et pascere dicebatur.

11. **Æquore superiecto** nempe montibus et silvis instar tegminis.

13. **Flavum**, perpetuum Tiberis epitheton a colore fluvii, ex arena in eum translatum.

14. **Litore Etrusco.** Tiberis, in mare Etruscum sive Tyrrhenum defluens, a dextra habebat Etruriam, a sinistra campum Martium, mentem Capitolinum et Palatinum, inter quos forum Romanum, ibi templum Vestæ rotundum, a Numa consecratum, atque ejusdem Numæ antiqua regia.

20. **Uxorius annis** ∴ Tiberinus Deus, Ilie seu Rheæ Silvii maritus, qui uxoris precibus nimiam inundatione indulgebat.

22. **Perfæ** pro Parthis, nam illi ab his victi cum iisdem coaluerant, quia Perse a Medijs acceperant imperium, nomine altius repetito, Medi etiam pro Parthis sæpe sunt poetis. Vide V. 51.

32. **Angur Apollo** primum invocatur, vel quod ei sacra

ferent, anteqvam libri Sibyllini, quibus præseset, inspicerentur, vel quod Deus erat fatidicus.

33. **Erycina** dicitur Venus ab Eryce, Siciliae monte, in quo ejus templum erat, ex vulgari antiquitatis fama ab Ænea conditum.

34. **Jocus et Cupido**, duo Veneris filii, ejusdem comites perpetui.

39. **Mauri**, Africae populus, saepe cum Romanis bellarunt, fere semper fugati. interdum tamen victores. Alii legunt „Marfi“ Italiae populus, Romanorum socii fortissimi, omnes pedites.

43. **Filius almæ Majæ**. Mercurius erat filius Jovis et Majæ, quæ dicitur alma perpetuo ac sollemni Dearum epitheto.

52. **Cæsar** o. Octavius Augustus.

Carmen III. Ad Virgilium.

Metrum Alcibiadeum secundum:

— — | — u é — | u u
 — — | — u u — | — u u — | u u

Sic te | diva potens | Cypro,

Sic fra | tres Helenæ, | lucida fi | dera,

Vento | rumque regat | pater,

Obstric | tis aliis, | præter Jâ | pyga;

Argumentum.

Cum Virgilius in Græciam proficisceretur, Horatius sensus, quibus in illius discessu commovebatur, hoc carmine præstantissime expressit; votis suis amicissimum virum, quo nunc carendum est, prosequitur; discedii autem dolore captus, ad tantum enthusiasmum ascendit, ut (v. 9—24.) primum navigatorem ipsamque navigationem acerrime execretur. Hinc poeta ulterius progressus alia temeritatis exempla (v. 25—40) e mythica ætate petita, cumulat, quæ temeritate maxima mala, poenæ loco a Diis inflictæ, in homines redundaverint. Dum igitur Horatius hominum audaciam tanquam plurimorum malorum fontem detestatur, eo ipso doloris sui desideriique affectum, de Virgilio salute sollicitus, vividissime declarat.

Variatio.

Utinam tibi, o navis, adfit Venus, domina
 illa Cypri potentissima! Utinam Castor et
 Pollux, illa nautis numina salutaria, tibi
 succurrant! Utinam Æolus, cujus imperio
 venti subjecti sunt, sic te regat, ut omnes
 reliquos ventos obstrictos teneat præter illum
 ab occasu æstivo flantem tibi que secundum!
 5 Hæc fausta tibi, o navis, hæc lege precamur, ut
 Virgilium, quem tibi creditum a te jure re-
 petemus, salvum incolumemque in Atticam
 perferes, et sic sospitem nobis reddas partem
 10 animæ nostræ dimidiam. — Ferro robusto ac
 durissimo istius certe pectus cinctum fuit,
 qui primus, tanquam nihil timendum esset,
 mari horrendo navem tradidit debilem; is
 susque deque habuit Africum, tempestates cum
 furore adglomerantem, cum Aquilonibus
 proeliantem, nil curans Hyades, stellas illas
 procellosas, nil timens vehementiam Austri,
 15 qui maximus est Hadriæ rector, sive fluctus
 vult concitare, ut insurgant, sive comprimere,
 ut sedentur. Is ne præsentissimum quidem
 mortis periculum timuit, qui inpavidus et
 ferox adspicere sustinuit belluas marinas, in
 maris superficie apparentes, et mare tempestu-
 20 osum et scopulos illos Acroceraunios, propter

naufragiorum frequentiam sat superque notos.
 Frustra vis naturæ divina ac providens diremit
 terras mari, quod eas disjungeret, interposito,
 si tamen naves, Dei consilium pervertentes,
 maria, quæ Deus iniri vetuit, temere trajiciunt.
 Ea vero humani ingenii est indoles, ut ad 25
 omnia suscipienda impetu, non ratione feratur
 nullumque nefas intentatum relinquat. Sic
 Prometheus, Japeti filius, eo audaciæ procescit,
 ut dolo malo ignem coelo subduceret, et
 quamprimum ignis e coela subductus fuit, 30
 macies variaque morborum antea ignotorum
 multitudo terras infedit oppresitque; et
 moriendi necessitas, ante Promethei scelus
 remota et sic tarde veniens, nunc acceleravit
 gradum. En-Dædalus in æerem vastum evolare
 ausus est, quamvis alæ hominibus haud con- 35
 cesse sunt. Quid, quod Hercules vi penetravit
 ipsa loca infera, Cerberum inde extracturus.
 Nihil tam arduum est, quo non eniti cupiant
 homines; viam adeo ad ipsum coelum moli-
 mur; nec propter nostram impietatem pati-
 mur, ut Jupiter iratus sua aliquando deponant 40
 fulmina.

Adnotationes.

V. 1. Diva Cypri, i. e. Venns Dea, quæ Cypri præcipue

honore colebatur, quam Cyprii ut Deam ipsorum tutelarem invocare, a qua faustum iter exposcere solebant.

2. **Fratres Helenæ** sunt Dioscouri, Castor et Pollux, quorum peculiare munus erat, hominibus naufragio periclitantibus opem ferre.

4. **Obstrictis aliis ventis.** Ex Homericæ fabulæ Æolus ventos utre constrictos tenere dicebatur; ad Virgilianam rationem, quæ forte nobilior, Æolus ventos antris inclusos coercere fingitur.

14. **Tristes Hyades,** stelle in fronte Tauri, ortu et occasu suo tempestatem ac pluviam excitare prædebantur, hinc tristes, i. e. coelum triste facientes.

18. **Monstra natantia** sunt belluæ marinæ, quarum aspectus cum per se est terribilis, tum augetur iste terror, quoniam, ubi in æquore summo apparent, instantem procellam significant.

20. **Ceraunia.** Scopuli in litore Epiri inter mare Adriaticum et Jonium siti, sic dicti, quod ob altitudinem crebro fulmine feriebantur.

27. **Japeti genus.** Prometheus, Japeti ex Asia Nympha filius, ope Minervæ in coelum sublatus, ferula cava clam ad solis rotas admota, ignem suratus est et ad homines detulit.

34. **Dædalus.** Fabulam Dædali enarrarunt Virgilius et Ovidius. Vide Æneidos libr. VI v. 14—19, et Metamorph. libr. VIII v. 183 sqq.

Carmen IV. Ad L. Sextium.

Metrum Archilochium quartum sic restitutum a Cruquio:

— ̣̣̣ | — ̣̣̣ | — ̣̣̣ | — ̣̣̣
 — ̣̣̣ | — ̣̣̣ | — ̣̣̣
 ̣̣̣ — | ̣̣̣ — | ̣̣̣ — | ̣̣̣ — | ̣̣̣ — | ̣̣̣

Solvitur | aeris hū | ens gra | ta vice

Veris | et Fa | voni

Trahunt | que sic | cas ma | china | cari | nas.

Ac neque | jam stabu | lls gau | det pecus,
 Aut a | rator | igne,
 Nec pra | ta ca | nis al | bicant | prui | nis.

Argumentum.

Poëta primum (v. 1—12) progressus ab ortu veris, cujus descriptio ad Italicæ regionis naturam præclare attemperata est, dein (v. 13—18.) fravitate atque lætitia, quæ ver totam perfudit naturam, ipse exhilaratus eosdem animi sensus in Sextium amicum transfundere conatur, et ad fruendas, quas vernum tempus secum ferat, jucunditates sedulo hortatur. Hinc (v. 19—30.) ad commune de vitæ voluptatibus sectandis præceptum deducitur, rationibus desumptis partim ab ipsius vitæ brevitate, partim ab omnibus propositâ moriendi necessitate, partim ex eo, quod post mortem nihil, quod gratum ac jucundum sit, amplius sperare liceat.

Variatio.

Nunc terra, nuper frigore aspero adstricta, solvitur gratâ veris ac Zephyri vicissitudine; nunc naves, quæ per hiemem in sicco litore steterunt, vere redeunte in mare machinarum ope deducuntur; nunc pecus, stabula fastidians, in pascua redire gestit; nunc arator focum non amplius laudat, sed ad agros colendos revertitur; nec prata pruinis albent candidis. Jam Venus, saltationis regina, choræas agit, luna capiti impendente, et Gratia et Nymphæ decenter incedentes, manibus invicem nexis, alternatim saltando feriunt terram, dum Vul- 10 canus, æstu ac labore candens, igne duplicato facit, ut Cyclopum officinæ, molestiarum plenæ,

flammis colliceant. — Nunc, ipso vere admonente, fas est comam unguentis delibutam coronare viridi myrto ac floribus, quos fert
 15 terra, verni solis calore emollita. Nunc in lucis, quibus coma rediit, decet Fauno immolare, five agnâ five hædo sibi immolari malit. — Mors pallida, nullo habito discrimine,
 20 æque intrat casas pauperum humiles ac ædes divitum in altum exstructas. O Sexti, cui nihil deest ad jucunde vivendum, spem in longinquum porrectam alere, plane nos prohibet exiguus dierum numerus. Mox — brevi ista dierum summa præterlapsa, — oppriment te Orci tenebræ, circumdabunt te Manes, de quibus tam multa ac mira narrantur,
 25 excipiet te regia Plutonis egena, ubi nihil reperies, quo bene sit. Quo ubi descenderis, nullum tibi talorum jactu obvieniet bibendi magisterium, nec ibi Lycidæ, quem nunc in deliciis habes, pulchritudinem admirabis, is, qui puer nunc juvenum animos amore
 30 incendit, mox, adultior factus, puellas non leviter commovebit.

Adnotationes.

V. 2. Grata vice veris et Favonii: Successione grati veris et Zephyri, qui ventus omnino in terris australibus gratior est.

7. **Venus Cytherèa**, a Cythera, insula maris, Ægæi, ubi sanctissime colebatur.

11. **Cyclopes** erant ministri Vulcani.

12. **Vulcanus**. Cum officinam Vulcani Homerus in Olympo collocat, tum poëtæ veteres assignant illi insulas et montes, subterraneis ignibus insignes, ut Lemnæum, Æollas insulas, Ætnam.

16. **Fauno**, datori et custodi agrestium voluptatum, vere ineunte vota reddebantur. Incidebant Romanorum Faunalia ipfis Idibus Februarii, quæ sacra profusiore hilaritate celebrabantur.

24. **Te prement Manes**: eris inter umbras ipse umbra.

27. **Talis**. Nonnulli explicant „talis“ quasi esset nominatus casus, „tu talis umbra apud inferos“; alii jungunt „vini talis“ i. e. tam boni, sævivi ac generosi. Rectius vero „talis“ ablat: casus, pro talorum jactu. — Cæterum apud veteres ludebatur talis quatuor, qui quaternos tantum numeros, n. I, III, IV, VI, et quaterna latera habebant; nam erant oblonguli, duobus lateribus incurvatis, ut in his stare non possent. Ludebatur contra tribus tesferis, quæ erant cubicæ, senorum laterum et numerorum. Jam si omnes tali diversos numeros ostenderent, is optimus erat jactus et dicebatur **Venus** s. jactus Veneris, contra pessimus s. **Canis**, si omnes numeri essent pares. In tesferis **Venerem** efficiebant tres seniones, **Canem** tres asses.

30. **Tepēbunt**. Tepère aliàs dicitur de amore frigescente, hoc loco autem de amore incipiente ac crescente.

Carmen V. Ad Pyrrham.

Metrum Asclepiadeum quartum:

— —	— ◡ ◡ —	— ◡ ◡ —	◡ ◡
— —	— ◡ ◡ —	— ◡ ◡ —	◡ ◡
— —	— ◡ ◡ —	◡	
— —	— ◡ ◡ —	◡ ◡	

Quis mul | tà gracilis | te puer in | rosa
 Perfu | sus liquidis | urget odo | ribus,
 Grato | Pyrrha, sub an | tro?
 Cui fla | vam religas | comam,
 Simplex | munditiis? | Heu! quoties | fidera
 Muta | tosque Deos | flebit et asp | era
 Nigris | æquora ven | tis
 Emi | rabitur in | solens,

Argumentum.

Pyrrha, ad quam hoc carmen scriptum est, fuit laud dubie libertina aut peregrina, quales complures Romæ erant, multæ nobili genere ortæ, elegantia atque ingenio, sæpe et scientiâ mafices et poëfos excellentes. Cum Pyrrham, cujus amore Horatius aliquandiu irrelitus fuerat, eleganter contam cultamque ipse videret, eam novo amatori sic se ornasse, vel suspicatur, vel cognitum habet. Memor igitur perfidiæ, quam ipse olim a Pyrrha expertus fuisset, eandem isti juveni, qui de fide puellæ minime dubitaret, fortem prædicit. Allegoriâ utitur fravisimâ, cujus fundamentum est: amare Pyrrham æque periculofum esse, ac mari quamvis placidissimo se committere. Docet, se eodem naufragio deprehensum, ex eo tamen satis salvum evasisse, neque iterum navigaturum.

Variatio.

Quis est ille juvenis mollis ac delicatus, qui unguentis odoratis delibutus, in rosis multis recubans, te, o Pyrrha, sub antro umbrifero amplectetur? In cujus gratiam te comis crinibus in nodum collectis ac sursum ligatis, non magnifice ornata, sed in ipsa simplicitate elegans et munda? Eheu, quoties ille conqveretur fidem a te sibi datam, violato jurejurando per Deos dato; et mare,

nuper tranquillum, subito procellis vehementibus commotum cum stupore adspiciet, is qui in sua credulitate nunc amoris tui deliciis perfruitur, teque carissimam et optatissimam habet, quoniam te ab aliorum amore vacuam ipsiusque caritate semper fore dignam speraverat, nondum usu cognitum habens, quam parum constans sis in amando. O miseri illi, qui te non norunt, suavitate tamen tua illecti, tuum unice expetunt amorem! Me contra beatum prædico, qui ex tuis laqueis quasi ex naufragio salvus evaserim; facer quippe templi paries per tabulam meam ex voto adpensam testatur, me Deo, maris domino vestimenta mea madida consecrasse. 15

Adnotationes.

V. 1. **In rosa:** in rosis, quibus humus constrata est; nam rosas corpori substernere in festiva lætitia erat sollemne.

3. **Grato sub antro;** nam sub illo calidiore coelo in antris, ut nos in umbraculis, refrigeria quærere solebant.

4. **Religas comam.** Studium comæ fingendæ et apte concinnandæ sæpius memoratur inter artes, quibus puellæ placere volebant.

6. **Fidem mutatosque Deos,** æ: fidem per Deos datam mutare, violare. Alia ratione, etiam fati accomodate, Dii dicuntur mutati, i. e. infensi; nam in secundo amore Dii sunt amantibus propitii, contra vero, foedere amoris rupto, iisdem irati.

9. **Aurea**, tanquam ea, quæ optimis moribus sit prædita et in amando habeatur fidelissima.

11. **Nescius auræ fallacis**: nondum expertus, quam mutabilis sit aura, quam facile ventus, qui nunc ei secundus stat, ex adverso spiret.

13. **Tabula votiva**. Allegoria e naufragio fonta; solebant enim e naufragio fervati suos casus in tabulis depingere, easque cum vestibus, in quibus enatasent, in fanis Neptuni suspendere, ut sic vota in ipso naufragii periculo facta perfolverent.

Carmen VI. Ad Agrippam.

Metrum Alclepiadeum tertium:

— — | — ♪ ♪ — | — ♪ ♪ — | ♪ — (ter)
 — — | — ♪ ♪ — | ♪ —

Scribē | ris Varo | fortis et host | ium

Victor | Mæonii | carminis a | liti,

Quam rem | cuique ferox | navibus aut | eqvis

Miles | te duce ges | ferit.

Nos, A | grippa, neque hæc | dicere, nec | gravem

Peli | dæ stomachum | cedere nes | cii,

Nec cur | sus duplicis | per mare U | lixei,

Nec sæ | vam Pelopis | domum,

Argumentum.

Agrippa, magnus ille Augusti amicus, terra marique rebus gestis clarus, ipsius Augusti victoriam, imprimis Actiæ, magnam sibi partem vindicans, haud dubie Horatio exprobraverat, quod nulla sui in ipsius carminibus esset mentio. Quare Poëta hoc carmine se excusat Agrippæ, suam venam, ait, tam sublimi argumento non sufficere, sequæ tantum lyricæ poësi, i. e. amoris levibusque rebus canendis vacare. Hæc dum exprimit, quasi aliud agens, splendidi dissimom Agrippæ ipsiqve Augusto componit carmen; nam dum grandem sibi esse spiritum negat, eum vel maxime prodit; et Agrippam exquisitissime laudat; dum ejus laudibus canendis se imparem profitetur,

Variatio.

Varius fit oportet, a quo fortitudo tua, o Agrippa, ac victoriæ celebrentur carmine, quod Homerici carminis volatum ac majestatem refert. A Vario scribentur, quascunqve res fortissimus miles, te duce, terra mariqve gesferit. Talia ego non magis canere possum, 5 quam iram Achillis inexorabilis, perniciosam Græcis, non magis quam Ulyssis versuti errores maritimos, et gentem a Pelope oriundam, funestis cædibus domesticis infamem. Gravia illa epici generis argumeuta enarrare ego tam tenui ac parvo ingenio minime conabor, dum pudor et Musa, quæ meam moderatur 10 lyram, rebus bellicis canendis non accommodatam, me prohibet res eximii Cæsaris tuasqve præclare gestas tenuitate ingenii obscurare. Augusti tuasqve laudes describendas mihi sumere, idem esset, ac si Martem tunica ferrea indutum, aut Merionem, pulvere Troiano adpersum, aut Diomedem, cum ipsis Diis Minerva ipsa adjuvante, congressum, carmine 15 meo celebrare vellem. Ego non nisi lusibus lyricis aptus sum, itaqve convivia cano et puellarum rixas dulces, dum in juvenum faciem involant, tanquam eos laniaturæ, sed — proh dolor! secti sunt earum ungvæ. Talia

cano et canere possum, sive ab amore liber sum, sive puellæ amore caleo, pro more 20 meo conveto ad hilaritatem propensus.

Adnotationes.

V. 1. **Vario**, primario poetâ epico ac tragico.

2. **Mæonii carminis aliti**. Carmen Mæonium, i. e. Homericum; nam Homerum Mæonium a Smyrna patria, Mæoniæ i. e. Lydiæ urbe haberi pervulgatum est. Varius dicitur ales carminis Mæonii, quippe evolat, effertur Homeri instar.

6. **Pelidæ stomachum**, iram implacabilem Achillis, Pelei filii.

8. **Sævam Pelopis domum**. Oenomaus a genere Pelope, Chrysippus a fratribus Atreo et Thyeste, Atreus ab Ægistho, Agamemnon a Clytemnestra, hæc et Ægisthus ab Oreste occisi sunt. Orestes ipse Furis agitatus est. Hippodamia et Pelopia se ipsas interfecerunt. His horrendis scenis domus Pelopis jure dicitur funesta.

15. **Meriones** Idomenei auriga et amicus, Marti par dictus.

16. **Tydides**, Diomedes, Tydei filius, summus Græcorum heros, tantâ ferocia, ut etiam Martem et Venerem vulneraret.

C.

Fortsatte Skole-Efterretninger.

1. Skolens Frequentis.

Ved Begyndelsen af Skoleaaret 1839 udgjorde
Disciplenes Antal 31.

Ved Præliminairproven d. 15de Septbr. f. A. optoges 7. nemlig:

1. Peter Jacob Svane Garde, fød i Ronne den 2den Aug. 1827, Søn af Pastor S. Garde, da værende Sognepræst til Bodilskirke og Ners.
2. Christopher Herman Klöcher, fød i Ronne den 13de Novbr. 1829, Søn af Skolelærer J. N. Klöcher.
3. Peter Andreas Koefoed, fød i Ronne den 22de Novbr. 1829, Søn af Borgercapitain N. Koefoed.
4. Jürgen Fog, fød i Ronne d. 25de Octbr. 1830, Søn af Procurator Chr. Fog.
5. Georg Peter Colberg, fød i Ronne den 4de Decbr. 1830, Søn af Kjøbmand S. A. Colberg junior.
6. Johannes Christian Sommer, fød i Ronne den 28de Novbr. 1830, Søn af Adjunct Sommer.
7. Ole Christian Arboe, fød i Ronne den 1ste Martz 1831, Søn af Consul og Kjøbmand Otto Arboe.

Tilsammen = 38.

Derintod er dimitteret til Universitetet A. Römer 1. Udgaæde til anden Bestemmelse 6. nemlig:

1. Lauritz Westh, udmeldt den 7de Novbr. 1839, Søn af Adjunct Westh.
2. Wadsted Goos, udm. d. 18de Martz 1840, Søn af Regimentschirurg Goos.

3. Christian Michelsen, udm. d. 29de Juni 1840,
Søn af Skibscapitain Michelsen.
4. David Henning Rønne, død den 30te Juni
1840, Søn af Kjøbmand P. H. Rønne junior.
5. Carl Barbrandt Rasch, udmeldt d. 6te Aug.
1840, Søn af Kjøbmand D. P. Rasch.
3. Mads Peter Koefoed, udm. d. 8de Aug. 1840,
Søn af Proprietair Koefoed paa Hammersholm.

Udgaæde = 7.

Følgelig var ved Begyndelsen af Skoleaaret 18 $\frac{1}{2}$ Disciplenes Antal det samme som forrige Aar, nemlig 31, der ere saaledes fordeelte i Skolens 4 Klasser:

Fjerde : overste Klasse.

1. Carl Adolph Mosfin. 2. Matthias Peter Marker.
3. Peter Gottfred Birger Bohr. 4. Henrik Magnus Lund.
5. Adolph Marius Sønderberg Curdts.

Tredie Klasse.

1. Waldemar Emanuel Steenberg. 2. Christian Grønbech Koefoed.
3. Jens Wilhelm Marckmann. 4. Christian Wilhelm Carl Fog.
5. Carl Christian Marker. 6. Matthias Adolph Rasch.
7. Theodor Marius Gorm. 8. Wiggo Steenberg.

Anden Klasse.

1. Barent Barentsen. 2. Peter Jacob Svane

Garde. 3. Ahraham Henry Knighth. 4. Lorents Fjelderup Larfen Popp. 5. Claus Hansen Colberg. 6. Johan Albert Andersen. 7. Carl Adolph Westh. 8. Jens Julius Colberg.

Første 3: nederste Klasse.

1. Christoffer Hermann Klücher. 2. Peter Andreas Koefoed. 3. Johannes Christian Sommer. 4. Carl Peter Michelsen. 5. Andreas Frederik Michelsen. 6. Jörgen Fog. 7. Ole Christian Arboe. 8. Georg Peter Colberg. 9. Carl Andreas Hansen Colberg.. 10. Hans Peter Rünne.

Uf fornævnte Disciple ere for Tiden 9 erklærede af Forældrene for Ustuderende, nemlig Nr. 5, 6, 7, 8 i tredje, 6, 7, 8 i anden, og 9, 10 i første Klasse. Disse ere i deres Klasser anviste de nederste Pladser og rangere kun mellem sig selv, fordi de med færre Fag og mindre Ansvar ikke kunne ved Omflytning concurrere med deres studerende Meddisciple. De Ustuderende i tredje Klasse have efter Forældrenes Ønske erholdt Tilladelse til under Klaskens latinske og græske Timer at bivaane Underviisningen med anden Klasse i adskillige danske, tydske, franske, arithmetiske og calligraphiske Timer. — Enhver, som det interesserer, vil ved at sammenligne ovenansførte Discipelorden med den i forrige Aars Program angivne, erfare, hvad Virkning Elevernes større eller ringere Anlæg og Flid have havt paa deres Fremgang og de dem nu anviste Pladser. Dog bør de

Ufuderende undtages fra faadan fælleds Sammenligning og kun bedømmes mellem hinanden indbyrdes.

Naar jeg iøvrigt betragter nærværende Discipeltal, der vel er det samme som forrige Aar, men af en ganske anden Oualitet, føres mine Tanker naturligviis hen til hvad jeg i forrige Program Pag. 26 har yttret og her atter indstændigen maa lægge Bornholmerne paa Hjerte. Af de fornævnte 31 Disciple ere nu, som man seer, de 9 erklærede for Ufuderende, og af de øvrige, der bære Navn af Studerende, maa idetmindste en Trediedeel baade af Mangel paa Anlæg og Eyst til Studeringer regnes til samme Klasse, saa at Skolen for Tiden idethøieste kun har 15 Subjecter, der med nogen Nytte for dem selv og Staten kunne forventes dimittere til Univerfitetet. Vel har enhver lærd Skole sine Perioder, i hvilke den verebviis ftiger og falder, men her paa Landet er tillige en aabenbar Trang til Underviisning i Realia i Forening med Humaniora. Skal derfor Rønne lærde Skole ftifte tilbørligt Gavn, og ikke ved Tidsaandens Retning gaae til Grunde af Mangel paa Frequent, da maa den ogsaa forene Underviisning i begge Dele. Det maa vel glæde Enhver, der har Interesse for og Forftand paa Bornholmernes Vel, at det ved S. S. Provst Steenberg's indfigtsfulde og varme Virksomhed for Skolevæfenets Fremme i alle Retninger, nu er kommet faavidt, at der ogsaa efter hans Plan er paatænkt Noget for Realunderviisningen; men kun maa Bedkommende for Alting

bestræbe sig for, at denne bringes i Forening med den humanistiske Underviisning ved Rønne lærde Skole, for at ikke i modsat Fald Mangel paa Skolens Frequentsskal omsider fremkalde dens Nedlæggelse, der vil medføre ubodeligt Tab for Bornholmerne baade i oeconomisk og videnskabelig Henseende. Tabet i oeconomisk Hensigt vil man lettelig indsee og vel vide at beregne, men i sciencitisk Henseende er Tabet endnu større og uberegneligt; thi ved den lærde Skoles Nedlæggelse ophører ikke alene den offentlige Dimissionsret til Universitetet, et sorgeligt Savn paa en saa isoleret Ø, men tillige gaaer en videnskabelig Lærestanstalt tabt, hvilket vel maa have Noget at betyde, siden man i sin Tid arbejdede saa ivrigt for at faae den oprettet. Hvis man nemlig i den lærde Skoles Sted vil oprette en Realskole, der blot skal være et Værksted til at fremme materielle Interesser, da taber man den høiere Landskultur af Sigte, lammer Folkets sande Oplysning og virker til Realunderviisningens Fremme paa en eensidig og krob-lingagtig Maade.

2. Lærerpersonale. Lærefag. Læretimer.

Med Lærerpersonalet er ikkun skeet den Forandring, at Adjunct Biering ved allerhøieste Resolution af 3die Juli d. N. er forflyttet til Aalborg Kathedralskole. Hans Eftermand vides endnu ikke. Enhver af Lærerne have doceret i de samme Lærefag saaledes som er an-

fort i forrige Aars Skoleprogram Pag. 31, undtagen at Rector har overtaget de 2 latinske Timer, der forhen besørgeedes af Adjunct Biering. Saaledes havde da Adjunct Sommer 26, Adj. Westh 26, Adj. Hasselviis 25, Adj. Biering 24 Timer om Ugen. Capitain Roefoed giver Underviisning i Calligraphi 10 Timer ugentlig, Adjunct Westh i Sang 2 Timer, Kunstdreier Sorensen i Tegning 2 Timer, Sergeant Ipsen efter den skete Forandring (See nedenfor.) i Vintersemestret 4 Timer og i Sommersemestret 6 Timer ugentlig i Gymnastik. Af mig skulde læses 27 Timer om Ugen som forrige Aar; men da min svagelige Helbredstilstand i den sildigere Tid ikke har tilladt mig at besørge mine Embedspligter i deres hele Omfang, har den Kongelige Direction forundt mig en nødvendig Vettelse for indeværende Skoleaar ved at 16 af mine ugentlige Underviisningstimer mod Godtgjørelse af Skolekassen besørgees af mine Medlærere, saaledes at Adjuncterne Sommer og Westh vicariere for mig, hver 5 Timer i Latin med tredie Klasse, og Adjunct Hasselviis 6 Timer i Religion med Mellemklasserne. Jeg læser da kun 11 Timer i Religion og Latin med overste Klasse. — Da forrige Aars Lections-tabel ogsaa er gjeldende for indeværende Skoleaar, er Læregjensstandenes Klassificering samt Læretimernes Antal endnu uforandret. Dog har Gymnastiken erholdt et forøget Antal Timer. Jeg havde nemlig antaget (See Programmet for 1840 Pag. 33.) at ved det indskrænkede

Antal af Elever 2 Timers ugentlig Underviisning med alle Klasser i Forening kunde være tilstrækkelig, eller at 2 Timer om Ugen med hver Klasse maatte anses for overflodigt, saa meget mere som Læreren giver fuld Erstatning for de Timer, der i Ferierne overspringes, ligesom et forøget Antal Timer vilde medføre betydelig Forhøielse i den Læreren og Assistenten tillagte Godtgjørelse. Men denne min Mening fandt ikke Bifald hos den Kongelige Direction, da den i Skrivelse af 25de Juli f. A. erklærede, „at selv det mindre betydelige Antal af Disciple, som nu findes i Romme Skole, isærdeleshed med Hensyn paa deres hoist forskjellige Alder, vanskeligen kunde saaledes beskæftiges af een Lærer med forskellige Øvelser paa cengang, at jo Underviisningen derved maatte lide betydeligt.“ Som Folge heraf indgik jeg under 5te Aug. f. A. med Indstilling om, at der herefter i Vintersemestret maatte gives ugentlig 4, og i Sommersemestret 6 Timer, saaledes at Eleverne om Vinteren øvedes i 2 og om Sommeren i 3 Afdelinger, og at for denne Underviisning Læreren maatte tilstaaes aarlig 100 Rbd. istedetfor 48 Rbd. og Assistenten 16 Rbd. for 8, ligeledes, at det maatte tillades Læreren, der boer langt fra Byen, at give flere Timers Underviisning efter hinanden, dog stedsje med de forskellige Afdelinger af Elever. Dette Forslag approberedes under 10de October og efter dette foretages nu Underviisningen, overensstemmende med den i Gynmastiklocalet opslaaede Tabel, forsaavidt ikke

Beirliget eller særegne Omstændigheder heri kræve Forandring. Efter Regulativet for den gymnastiske Underviisning holder Læreren den i § 5 befalede Dagbog med de angivne Rubra. Proven i Svømning anstilles sidst i August Maaned, og i de øvrige gymnastiske Øvelser til den Tid, der findes angivet paa det offentlige Gramens-Schema. Endelig maa bemærkes, at Skjoldt hervørende Havnecommission altid velvilligen forhen har laant Skolen en Flydebro til Svømmeøvelserne, har dog paa den sildigere Tid formedelt mange Skibsreparationer denne sjelden været at erholde, hvorfor jeg under 31te Decbr. f. A. indgik med Forslag om, at en henfigtsmæssig Flydebro maatte for Skolekassens Regning anskaffes til Brug ved Svømmeøvelserne. Dette Andragende approberedes under 10de Apr. d. A. og en Flydebro er nu forfærdiget efter det indsendte Overflag til et Beløb af 54 Rbd. 52 ø. og er saaledes indrettet, at den kan adskilles og let bringes under Tag om Vinteren, for derved længere at conserveres.

Blandt de Væregjenstande jeg anseer særdeles nyttige ved den lærde Skole paa Bornholm, fornemmelig med Hensyn paa de mange unge Mennesker, der her opofre sig til Handel og Søfart, regner jeg med god Grund Underviisning i det engelske Sprog, hvori der ogsaa her ved Skolen undervistes 2 Timer ugentlig af Overlærer Beyer indtil hans Død 1826. Siden har jeg af Mangel paa en duelig Lærer ikke fundet Leilighed til i denne

Anledning at fremkomme med noget Forslag, hvortil jeg
 derimod nu seer mig istand, hvis ikke her i Byen nogen
 særskilt Realskole oprettes; thi i saa Fald vil Underviisning
 i Engelsk ved den lærde Skole være overflødig, da dette
 Sprog nødvendigen bliver en Læregjenstand for Realisterne.
 Ellers agter jeg for den Kongelige Direction at bringe
 Adjunct Hasselriis i Forslag til mod en passende Godt-
 gjørelse af Skolekasjen at give nogle enkelte Timers
 Underviisning i benævnte Sprog. Han har nemlig i
 noget over eet Aar i private Timer læst Engelsk udenfor
 Skoletiden med en Deel af Skolens Disciple, af hvilke
 for Dieblifket 20 frequentere hans Underviisning 7 Timer
 om Ugen, og ved en afholdt Prove erhvervet sig competente
 Censurers fuldkomne Tilfredshed tilligemed fordeedlagtige
 Vidnesbyrd om hans, mig desuden fra hans Læremethode
 i Græsk og Fransk velbekjendte, Læredygtighed, fortrinlige
 Sprogtalent og sieldne Gave til at indvirke paa Disciplenes
 grundige Fremgang.

3. Fortegnelse over de i Skoleaaret 1844 gennem-
 gaaede og repeterede Pensa, der angives til den
 offentlige Examen, med hofsøiet Benaevnelse af
 de Læres og Læseboøger, der have været i Brug
 fra indeværende Skoleaars Begyndelse.

Dansk.

IV Klasse. Nilsens større Grammatik og Kroppings
 poetiske Læsebog ere benyttede; enkelte Timer anvendte

til **Declamation**. Ved Udarbejdelser er „Vorgens Veiledning“ brugt i denne som i de andre Klasser. Desuden er afbenyttet „Thortsens historiske Udsigt over den danske Litteratur.“

III og II Cl. Mellemklasserne have gennemgaaet Nissens mindre Grammatik og tillige er brugt Polst's profaiske Læsebog.

I Cl. Her læses ingen Grammatik, men Reglerne for Orthographi og Interpunction indoves ved Rettelsen af de opgivne Exempler. I detmindste een Time ugentlig anvendes til Læsning i Mollbechs Læsebog, hvilket her maa ansees saa meget mere nødvendigt, som den bornholmske Dialect er saa afvigende fra det Danske, hvorved der opstaaer betydelige Hindringer for rigtig Udtale og Retsskrivning.

Latin.

Dimittenderne: 4 Bøger af Cæsars bellum Gallicum. Sallustii bellum Catilinarium et Jugurthinum. 3 Bøger af Livius. Talerne pro Roscio Amerino, pro lege Manilia og den første in Catilinam. 3 Bøger de officiis. 6 Bøger af Vneiden. Af Horats: 2 Bøger Ober, begge Bøger Epistler med Ars poetica. Terentii Andria.

IV Cl. 4 Bøger af Cæsars galliske Krig. Hele Sallust. Første Bog af Livius. Første og tredje Bog af Cicero „om Pligterne.“ Første, femte og sjette Bog af Vneiden. Første Bog af Horatii Ober. Oldsager

efter Voiesen. Prosodi og Grammatik efter Baden med Forandringer og Tillæg efter Willroth.

III Cl. De 4 første Bøger af den galliske Krig. I Gallust bellum Catilinarium og fra 25de Capitel til Enden af bellum Jugurthinum. Første Bog af Æneiden. Efter Badens Grammatik den paradigmatiskse Deel og i Syntax til Adverbierne.

II Cl. Cornelius fra Pelopidas til Enden. De 3 sidste Bøger af Phædri Fabler. Første Bog af den galliske Krig. De 40 første Capitler af den catilinariske Krig. Det Vigtigste i Formlæren og af Syntax til Ablativ § 157 efter Baden.

I Cl. Hele Stephansens Læsebog og Cornelis Miltiades. Det Vigtigste af Formlæren og enkelte Regler af Syntax.
Græsk.

IV Cl. Af Iliaden, den øverste Discipel de første 12 Bøger, den næstøverste de 9, den øvrige Klasse de 8 Bøger; læst nyt af de 3 Nederste Platons Apologia Socratis og Kriton; repeteret af hele Klassen Herodots Thalia og Xenophons Anabasis, af de tvende Øverste tillige de 2 første Bøger af Memorabilia Socratis, den Øverste desuden Anacreon. Formlære og Syntaxis efter Langes Grammatik.

III Cl. Første Bog af Iliaden samt Formlæren efter Lange.

II Cl. Til Verberne paa Mi efter Langes Grammatik og Læsebog.

Hebraisk.

IV Cl. Øverste Part Genesis og Lindbergs Grammatik; den øverste Discipel desuden de 20 første Capitler af Exodus. Nederste Part de 20 første Capitler af Genesis samt den største Deel af Grammatiken.

III Cl. De 2 første Capitler af Genesis.

Tysk.

IV Cl. Hjorths Læsebog fra Pag. 412 til 520. Meiers poetiske Haandbog fra Begyndelsen til Pag. 300. Hjorths større Grammatik. Stilleøvelser.

III Cl. Samme Læsebog fra Pag. 192 til 234. Den paradigmatiske Deel af Hjorths større Grammatik. Skriftlig Oversættelse paa Dansk af ikke fær læste Stykker.

II Cl. Samme Læsebog fra Begyndelsen til Pag. 49. De vigtigste Afsnit af fornævnte Grammatiks paradigmatiske Deel.

I Cl. Willumsens Kinderfreund forfra til Pag. 32. Hjorths mindre Grammatik indtil de uregelmæssige Verber.

Fransk.

IV Cl. Borrings „Etudes litteraires“ heelt igjennem, samme Forfatters „Cours pratiques et theoriques“ og franske Grammatik, 4de Udgave, samt mundtlige Øvelser efter Bjerrings franske Læsebog.

III Cl. Borrings Haandbog for Mellemklasserne forfra til Pag. 132, samt skriftlige Øvelser og Grammatik efter Barring.

II Cl. Samme Forfatters „Manuel de langue

française à la portée des enfants" forfra til Pag. 53, samt 350 af den i samme Bog værende Ordsamling.

Religion.

IV Cl. Krog Meiers Lærebog. Herslebs større Bibelhistorie. Udtog af den christelige Religionshistorie. Matthæi Evangelium.

III Cl. Fra § 109 i fornavnte Lærebog til § 164, og det nye Testamente efter Herslebs større Bibelhistorie.

II Cl. Det første Capitel efter samme Lærebog d. e. fra § 1 til 46, samt det nye Testamente efter Hersleb.

I Cl. Eidsnævnte Forfatters mindre Bibelhistorie. Religionens Hovedlærdomme og moralske Forskrifter indprentede efterhaanden som Bibelhistorien dertil giver Anledning.

Geographi.

IV Cl. Hele Riises Lærebog og Estrups Grundlinier til den gamle Geographi.

III Cl. Det Samme som i overste Klasse.

II og I Cl. Riises Lærebog i et efter Disciplenes Alder og Fremgang passende Udtog.

Historie.

IV Cl. Munthes Fædrelands- og Kosods Verdenshistorie fuldstændig.

III og II Cl. Samme Forfatteres Lærebøger mindre udførlig i Forhold til hver Klases Fremgang.

I Cl. De vigtigste Fortællinger i Munthe. Kosods fragmentariske Historie.

Arithmetik og Geometri.

IV Cl. Svenningsens Lærebog i Arithmetik og Ursins i Geometri, begge med forskellige Forandringer, Udvidelser og Tillæg.

III Cl. Svenningsens Arithmetik. De 4 Species i hele og brudne Tal, Decimaler og Bogstavregning samt Egninger af første Grad med 1 ubekjendt Størrelse. — Ursins Geometri. Læren om Triangler og Paralele Linier.

II Cl. Praktisk Regning i Brok og Reguladetri.

I Cl. Praktisk Regning i de 4 Species af hele Tal og Brok samt de færmeste Disciple i Reguladetri.

4. Dimission til Universitetet.

I Mæret 1840 dimitteredes til Universitetet Andreas Römer, Søn af Borgercapitain Jens Römer, Kjøbmand i Ronne, og erholdt til Examen artium følgende Characterer:

Dansk Laud.	Geographi Haud illaud.
Latin Haud illaud.	Historie Haud illaud.
Latinsk Stil Haud illaud.	Arithmetik Haud illaud.
Græsk Haud illaud.	Geometri Laud.
Hebraisk Haud illaud.	Tydsk Laud.
Religion Laud.	Fransk Laud.

Hovedcharacter: Haud illaudabilis.

Efter Tilendebringelsen af den offentlige Examen forventes i Mæret dimitterede til Universitetet:

1. Carl Adolph Mosin, Søn af afdøde Major Mosin, forhen Trimester paa Børnholm.

2. **Matthias Peter Marker**, Søn af Borgerscapitain S. P. Marker, Kjøbmand i Rønne.

5. Skolebeneficier og Legater.

For Skoleaaret fra 1ste October 1840 til 30te September 1841 ere følgende Disciple indstillede til Beneficier og Indstillingen af den Kongelige Direction for Universitetet og de lærde Skoler approberet saaledes:

A. Fri Undervisning.

1. **Matthias Peter Marker**, (4de Cl. Nr. 2.) Søn af Borgerscapitain S. P. Marker.
2. **Peter Gottfred Birger Bohr**, (4de Cl. Nr. 3.) Søn af Rector Bohr.
3. **Adolph M. S. Curdts**, (4de Cl. Nr. 5.) Søn af Krigsraad Curdts.
4. **Christian Grünbech Koefoed**, (3die Cl. Nr. 2.) Søn af Capitain og Leimester Koefoed.
5. **Christian W. C. Fog**, (3die Cl. Nr. 4.) Søn af Procurator Fog.
6. **Bærent Bærentsen**, (2den Cl. Nr. 1.) Søn af Kongsleilending B. Jacobsen paa Færøerne.
7. **Carl A. Westh**, (2den Cl. Nr. 7.) Søn af Adjunct Westh.
8. **Johannes Chr. Sommer**, (1ste Cl. Nr. 3.) Søn af Adjunct Sommer.

B. Laveste Stipendium af 20 Rbd., for heelt at oplægges:

1. Henrik M. Lund, (4de Cl. Nr. 4.) Søn af Capitain Lund.

2. Jens Willh. Marckmann, (3die Cl. Nr. 3.) Søn af S. C. Marckmann.

C. Mellemste Stipendium af 35 Rbd., for heelt at oplægges:

1. Carl A. Mosfin, (4de Cl. Nr. 1.) Søn af afdøde Major Mosfin.

Til Renten af Geheimeraadinde Stampes Legat kunde den i Aar fra Skolen Dimitterede ikke indstilles, da han til Examen artium ikke erholdt Hovedcharacteren **Laud.**

Renten af den Rønne lærde Skole tillagte Portion af det Moltkiske Legat for Embedsmænds Børn, der gaae i Skole, er i Aar forundt Carl A. Mosfin, der i Aar dimitteres til Universitetet og derfor efter Foundationen sidste Gang til 11te Decbr. d. A. nyder dette Legat, der da af en anden trængende og flittig Discipel kan ansøges hos Lehnbesidderen til Grevskabet Bregentved, Geheimestatsminister Greve af Moltke.

6. Skolens Bibliothek og Disciplens Bogsamling.

Siden sidste Anmeldelse har Skolens Bibliothek faaet følgende Tilvert deels ved Indkjøb for de af Skolekassen

aarligen tilstaaede 40 Rbd., deels fra Universitets-Direktionen, deels ved private Gaver*).

Udler, N. P. Den isolerede Subjectivitet i dens vigtigste Skikkelser, 1ste Deel. 1840. (2 Exemplarer, det ene givet af Forfatteren, Sognepræst til Hasle og Ruths Kirke paa Bornholm.)

Allen, G. F. Haandbog i Fædrelandets Historie. 1840.

Baggesen, N. Den danske Stat eller Kongeriget Danmark med tilhørende Vilande. 1840. St. 8.

Bang, D. E. Det Kongelige Frederiks-Hospital i Kjøbenhavn. 1840. (Universitetsprogram.)

— — Mindetale over Kong Frederik den 6te. 1840.

— — Forhandlinger ved Kjøbenhavns Universitetsfest i Anledning af Kong Christian den 8des og Dronning Caroline Amalias Salving og Krøning. 1840. Folio.

— — Tale ved Universitetsfesten paa Kong Christian den 8des Fødseldag. 1840.

Bechers Verdenshistorie med Woltmanns og Menzels Fortsættelser, oversat af J. Riise. De 3 første Hefter. 1840.

Bechsteins Naturgeschichte der Stubenvögel mit illuminirten Kupfern. 3te Auflage. 4 Hefter. 1840.

Beck, Frid. De capite quinqvagesimo tertio libri Jasaiani. 1840.

*) I ethvert Skoleprogram findes de befalede aarlige Skoleefterretninger. — Hvor Skrifternes Format ikke er anført, er den Octav. Naar Trykstedet er udeladt, er det Kjøbenhavn.

- Vendtsen, C. S. N.** Efterretninger om Fredericia lærde Institut. Odense. 1840. (Progr.)
- Berghaus, H.** Grundriß der Geographie in 5 Büchern, 1ste, 2te und 3te Lieferung. Breslau. 1840.
- Bierregaard, J. B. Friis.** De libertinorum hominum conditione, libera republica Romana. 1840.
- Bloch, C. N. J.** Fortsatte Undersegelser om det gamle Helleniske Sprog's rette Udtale. Koeskilde. 1840. (Progr.)
- Boecleri, J. H.** in Corn. Taciti annales Commentarius. Argentorati. 1643. 4.
- Borgen, W. N.** Efterretninger om det von Westenste Institut. 1840. (Progr.)
- — Veiledning til Affattelse af Udarbejdelser i Modersmaalet. 1840.
- Bornemann, J. Alfr.** — Anselmus et Ahælardus, five initia Scholasticismi. 1840.
- Brage og Idun,** et nordisk Fjerdingaarskrift, udgivet af F. Varsfod. Høstheftet 1839 og Nyaars med Vaarheftet 1840.
- Budget og Normalreglement for Maret 1841.** Et. 4.
- Bugge, M. F.** Det offentlige Skolevæsens Forfatning i adskillige tydske Stater tilligemed Ideer til en Reorganisation af det offentlige Skolevæsen i Norge. 3 Bind. Christiania 1839.
- Buntzen, A.** De apparatus permanente amyloaceo, in osfium fracturis adhibito. 1840.

- Casse, A. L. De damno ab animalibus dato, ex præceptis juris Romani et patrii. 1840.
- Ciceronis, M. Tull. Somnium Scipionis mit einer historischen Einleitung und Anmerkungen von J. D. Büchling. Leipzig. 1800.
- Dahlerup, E. A. Disfertatio de ulcere ventriculi perforante. Particula prior et posterior. 1840—41.
- Dankjer, J. E. De pericopis ad usum ecclesiasticum fixis. 1840.
- Dirckinck de Holmsfeldt. Prologomena de notatione proprii rerumque dominii. 1840.
- Dreier, S. T. N. Elementa Phyllologiæ. Disfertatio botanica. 1840.
- Elberling, C. G. Narratio de T. Annio Milone. 1840. (Progr.)
- Euclides paa Arabisk. Calcutta. 1824. 4.
- Euclides Elemente, 15 Bücher, übersetzt von J. F. Lorenz. Halle. 1781.
- Euripides, oversat af C. Wilster. 1840.
- Fenger, C. Æ. Quid faciant ætas annique tempus ad frequentiam et diurnitatem morborum hominis adulti? — 1840.
- Gad, P. Chr. Stenersen. De Luthero, principiorum rei liturgicæ æstimatore et arbitro. 1840.
- Gad, O. Chr. Lund. De argumentis pro existentia Dei. 1840.

- Hall, C. C.** De indiciis eorumque sex ad probationem in causis poenalibus efficiendam. 1840.
- Hansen, H. J.** Græffes Oplosning af de høiere numeriske Ligninger. Ribe. 1840. (Progr.)
- Holbergs** udvalgte Skrifter, udgivne ved Prof. Rahbek. 21 Bind. 1804.
- Homericæ clavis operæ J. Schufelbergeri.** Tom 1—8. 4 Vol. Turici. 1762—67.
- Homeri Odysseæ XXI—XXIV** bok à islenzku utlagdar af S. Egilssyni. Videiar Klauftri. 1840. (Progr.)
- Hundrup, F. G.** Om Bibliotheker og Bøger i det gamle Rom. 1840. (Progr.)
- Hüberg, J. N.** Om Bevægelsen i den danske Befolkning. 1840.
- Jacobi, Alex.** Hovedregningstabeller. 2det Oplag. 1838.
— — Hovedregningslister (for Gleyer) 4de Oplag. 1839.
- Jahn, J. H. F.** Det danske Auxiliaircorps i engelsk Tjeneste fra 1689 til 1697. Et krigshistorisk Udkast. 1840.
— — Om de danske Auxiliairtropper i den spanske Successionskrig. 2 Hefter. 1841.
- Jugemann, W. S.** Stjernebilledernes Symbolik. En poetisk Anskuelse. 1840. 4. (Progr.)
— — Skyhimlen eller den Luke-Howard'ske Skyformationslære, betragtet som Billedform for Naturpoesien. 1840. (Program til Kroningsfesten paa Ceres-Akademi.)

- Ingerslev, C. F. A. M. Om det lærde Skolevæsens Tilstand i nogle tydske Stater og i Frankrig, tilligemed Betragtninger og Forslag angaaende det lærde Undervisningsvæsen i Danmark. 1841.
- Kaiser, Carol. De versione in caput in situ foetus obliquo. 1840.
- Knudsen, Hans. Joachim Rønnow, udvalgt Biskop til Roskilde. 1840.
- Krarup, Dr. Beretning om Borgerdydsskolen paa Christianshavn. 1840. (Progr.)
- Kroyer, H. Naturhistorisk Tidsskrift. 2det Bind 6te Hefte og 3die Bds 2, 3, 4, 5te Hefte. 1840—41.
- Königsfeldt, J. P. F. Genealogiske Tabeller over den oldenborgske Stamme. 1840. Fversfolio.
- Lassen, N. Chr. N. Oversigt over de danske phanerogame Planter efter Csexualsystemet. Narhuus. 1841. (Prog.)
- Lengnich, J. C. L. Den Glerupske Legat-Stamtavle. 1839.
- — Genealogi over Familien Stampe. 1839. 4.
- — Stamtavle over Familien Turen. 1839.
- — Genealogi over Dr. Claus Plums Descendenter. 1840.
- Lexicon, allgemeines, historisches, in welchem das Leben und die Thaten der Patriarchen, Propheten, Apostel, u. s. w. vorgestellt werden. Leipzig. 1730—42. 4 Theile. Folio.*)

*) Givet af Pastor C. Mossin, Sognepræst for St. Olaf og Allinge Menigheder paa Bornholm.

Lind, P. E. De coelibatu Christianorum per tria priora secula. 1840.

Lübker, J. H. B. De hæresi Priscillianistarum. 1840.

Madvig, J. N. Blif paa Oldtidens Statsforfatninger med Hensyn til Udviklingen af Monarchiet og en omfattende Statsorganisme. (Univ. Progr. til Kong Christian den 8des Krøningsfest.) 1840. Folio.

Magazin, nyt, for Kunstnere og Haandværkere, udgivet af G. F. Ursin. Nr. 1—43. 1836—37.

Mansa, J. S. Landkort over den nordlige Deel af Fyen. 1840. Folio.

Meisling, S. Grundtrækkene af det spanske Sprog Grammatik. 1841.

Melchior, N. G. De Myotomia oculi, part. poster. 1841.

Molbech, Chr. Dansk Dialect-Lexicon. De 6 første Hefter fra A til svæne. 1833—40.

— — Bidrag til en Historie og Sprogskildring af de danske Bibeloversættelser fra det 16de Aarhundrede, særdeles Christian den 3dies Bibel af 1550. (Univ. Progr.) 1840.

Morsfabslæsning for den danske Almue, udgivet af S. R. Raab. Nr. 26—42, og Ny-Række Nr. 1—52. 1839—40 og 2den Aarg. 1841, Nr. 1—17.

Mühlerts, A. Faaborg. Til kjærligt Minde om Kong Frederik den 6te. 1840.

- Morch, V. S. Om Grændserne for den historiske Underviisning i de lærde Skoler, dens Fordeling og successiue Fremskriden. 1840. (Progr.)
- Nielsen, Erasm. De speculativa historiae sacrae tractandæ methodo. 1840.
- Nielsen, Prof. Borgerdydsskolen i Kjøbenhavn. Skoleaaret 1839—40. (Progr.)
- Nielsen, S. F. Høegh. Latinsk Grammatik. 2 Bind. 1839.
— — Alfabatisk Fortegnelse over det græske Sprogs uregelmæssige og defective Verber. 1840. (Progr.)
- Olufsen, C. F. R. Disquisitio de paralaxi lunæ. 1840. 4.
- Opfermann, E. Latinsk Sproglære til Skolebrug, udarbejdet især efter Willroth. 1840.
- Orion, historisk, geographisk Maanedsskrift, redigeret af Th. Becker. 2det Bds 3die Hefte, 3die Bds 3 Hefter og 4de Bds 2 Hefter. 1839—40.
- Paludan-Müller, C. P. Observationes criticae de foedere inter Daniam, Sveciam et Norvegiam, auspiciis Margarethæ reginæ icto. 1840.
- Persius's Satirer, oversatte og forklarede af Prof. D. Worm. 1840. 12.
- Petursen, P. Symbolæ ad fidem et studia Tyrannii Rufini, presbyteri Aquilensis illustranda. 1840.
- — Historia ecclesiastica Islandiæ ab 1740 ad 1840. 4.

- Phædri fabularum libri quinque, curante P. Burmanno. Ed. 4ta. Lugdini Batavorum. 1778. 4.
- Plinii Secundi historiæ libri XXXVII. Basiliæ. 1554. Folio.
- Plinii Brieft, überfetzt von G. N. Schmid. 1fter Band, 3te Ausgabe. Frankfurt am Main. 1819.
- Ramus, G. Algebra og Functionslære. 1840. 4.
- Reumert, L. J. A. De symptomatibus inflammationis venæ cavæ. 1840.
- Rothe, P. C. De vita et gestis Anfelmi, archiepiscopi Cantuariensis. 1840.
- Rogind, J. Forsøg til at antyde Videnskabens Forhold til Livet i Almindelighed og Skolen i Særdeleshed. Aarhus. 1840. (Progr.)
- Saxtorph, J. Chr. De funiculi umbilicalis prolapsu. 1840.
- Schouw, J. F. og Eschricht, D. F. Afbildninger af Dyr og Planter. 6te Hefte, 1839 og 7de Hefte, 1841.
- Sommer, M. En Skoletale. Rønne. 1840. (Progr.)
- Sophoclis Tragoediæ. Ed. F. H. Bothe. 2 Vol. Lipsiæ. 1826—28.
- Statistisk Tabelværk over Danmark, udgivet af den anordnede Commission. 2det Hefte 1837, 3die Hefte 1ste og 2den Afdeling 1840. Sverfolio.
- Stephani Thesaurus Græcæ lingvæ. Continuatio. Vol. 3 fasc. 7, Vol. 4 fasc. 4, 5, 6. Parisiis. 1839—40. Folio.

- Suhr, J. *Ufælte Bemærkninger om det lærde Skolevæsen.* 1840. (Progr.)
- Tauber, G. *Samling af biographiske Notitser om nogle fra Aalborg Kathedralskole til Universitetet dimitterede Disciple.* 1840. (Progr.)
- Tidskrift, historisk, udgivet af den danske historiske Forening, redigeret af G. Molbech.* 1ste Bds 2 Hefter og 2det Bds 1ste Hefte. 1839—40.
- — for Litteratur og Kritik, udgivet af F. C. Petersen. Anden Aargang 12 Hefter. 1840.
- — theologisk, udgivet af G. G. Scharling og G. T. Engelstoft. 3die Bds 2det Hefte, 4de Bds 2 Hefter og 5te Bds 1ste Hefte. 1839—40.
- Virgilio Maronis opera, auctore Mascivio, 2 Vol. Leovardiae.* 1717. 4.
- Idem liber ex recensione Pancratii Mascivii. Venetiis.* 1736. 4.
- Virgilio opera locis parallelis illustravit J. G. Madlinger. Berolini.* 1798.
- Megener, G. F. Indbydelse til Festen paa Sorøe Akademie for Kong Frederik den 6te.* 1840.
- Verlauff, G. G. Sophia af Mecklenborg, Dronning til Danmark og Norge. Universitetsprogram i Anledning af Kronprinds Frederiks Formæling* 1841.
- Wesfenberg, A. Sad. Emendationes M. Tullii Ciceronis Epistolarum. Viburg.* 1840. (Progr.)

With, G. Chr. De carne animalium domesticorum ægrotantium. 1840.

Wormii oratio de iis, quæ summam spem faciunt in juvene scholastico, habita An. 1800. Edidit Rosendahl 1840. (Progr.)

Xenophons Socratiske Mærkværdigheder, oversat ved J. Bloch. 1792.

Æschyli Tragoediæ. Ed. F. H. Bothe. 2 Vol. Lipsiæ. 1831.

Dhlehenschläger, N. Mindedigt om Kong Frederik den 6te. 1840. Folio. (Univers. Progr.)*)

Disciplenes Bogsamling (See forrige Aars Program Pag. 53.) har i Aaret 1840 kun havt en Indtægt af 14 Rbd. 32 ß., hvorimod Udgivterne til Slutningen af 1840 have været 17 Rbd. 16 ß. Antallet af contribuerende Medlemmer har i 1840 været mindst, men er i Mai Maaned d. N. steget til 17, nemlig Mossin, Marcker, Bohr, Lund, Curdtz i overste, W. Steenberg, Koesoed, Marchmann, Fog, Gorm, Rasch i tredje, Værentsen, Knigth, Popp, Andersen, Westh i anden, og Arboe i nederste Klasse. Da fra Bogsamlingens Oprettelse til Udgangen af 1840 den samlede Udgift har været 159 Rbd. 4 ß. og den hele Indtægt 145 Rbd. 52 ß., har der, for at dække Underbalancen

*) Bibliothekets øvrige Tilvært i Aaret 1841 vil blive anført i næste Aars Program.

og da Indtægterne vare saa faa, kun været et ringe Indkjøb af Bøger, nemlig:

Bibliothek for Ungdommen af Milse. 1840. 8.

Phennig Magazin. 1840. Folio.

Af Hr. Studiosus Theologie Julius Jacobsen foræret:

4 Hefter af Maanedsskrift for Litteratur.

2 Bind Poesier. Nytaarsgaver for 1788—89.

4 Bind af Précis historique de la revolution française par Rabaut et Lacretelle.

Adjunct Hasselriths har som forhen paataget sig Uærligheden med at indkræve maanedlig Contingent, besørge Bøgers Indkjøb og Uddeling blandt Disciplene, samt fore Rengskabet.

7. Oversigt over Skolens og Stipendiefondens Indtægter og Udgifter i Aaret 1840.

A. Skolens Hovedregnskab.

Indtægt.

Rentepenge	112 Rbd.	79 §.
Degnepensjoner	14.	92.
Skolepenge (efter Fradrag af Fjerdeparten, der efter Kongl. Resolution tilfalder Stipendiefonden.) . . .	275.	90.
Contingent til Lys og Brændsel . .	90.	
Inscriptionspenge	35.	
For Testimonier	20.	

Sateris 548 Rbd. 69 §.

	Transport	548 Rbd.	69 §.
Af en Privatist ved hans Dimission			
	til Universitetet	10.	
	Lavlepenge	57.	94.
	Indtægt af en Auktion	20.	44.
Overført Stipendiefondens Gjæld til			
	Skolekassen	99.	21.
Tilskud fra den almindelige Skolefond 3000.			

Summa Indtægt = 3736 Rbd. 36 §.

Udgivt.

De faste Læreres Gage	3800 Rbd.	„ §.
Timelærernes Godtgjærelse	145.	
Vicariat for Rector i October Kvartal	69.	
Skatter og Afgifter	18.	45.
Reparationer	133.	80.
Bogregninger, Bogtrykker og Bogbinder	121.	56.
Skolens øvrige Deconomi	271.	53.

Summa Udgivt = 4559 Rbd. 42 §.

Underbalancen dækket ved Kassebeholdningen fra Marts 1839.

B. Stipendiefondens Regnskab.

Indtægt.

Fjerdeparten af Skolepengene	95 Rbd.	30 §.
Rentepenge	28.	

Summa Indtægt = 123 Rbd. 30 §.

Udgiwt.

Tilbagebetalt til Skolekassen den ved	
Udgangen af Maret 1839 restere	
rende Sum	99 Rbd. 21 β.
For Forelsen af Stipendiefondens Regnskab 2.	44.

Summa Udgiwt = 101 Rbd. 65 β.

8. Endelig tilføies, at H. S. Biskop Dr. Mynster den 17de Juli d. A. beærede Nønnen lærde Skole med sin Nærværelse og modtoges som Skolens Ephorus paa samme Maade som hans tvende Formænd*) med en Velkomstfang af Disciplene og bragtes af Rector Lærernes Hilsen med nogle faa Ord paa Latin, hvilke Biskoppen med Forbindtlighed besvarede i samme Sprog og dernæst i Modersmaalet henvendte sig til Disciplene, som han med Hjertelighed opmuntrede til ved Flid, Orden og Sædelighed at paaskjønne deres Læreres vigtige og besværlige Arbeide. Derefter bivaanedes hans Høiærværdighed Underviisningen i de Fag, som Lektionstabellen efter Dagens Orden fordrede, nemlig Latin i nederste, Tydsk i anden, Historie i tredje, Græsk, Latin og Religion i øverste Klasse, saa at samtlige faste Lærere kom til at examinere. Ligeledes fremlagdes Elevernes

*) Biskop Münster visiterede Skolen den 6te Aug. 1821, og Biskop Müller den 29de Juli 1833. Forstuvøinte indviede tillige Skolen og indsatte Rector den 7de Aug. 1821.

calligraphiske Bøger samt geometriske og Frihaands-
Tegninger. Endelig foreviste Bibliotheket og Gymnastik-
localet med tilhørende Apparater; hvorefter Hans Høi-
ærbærdighed ved Afskeden bevidnede Skolen sin Tak og
Tilfredshed paa en saa behagelig Maade, at denne Dag
vil blive Lærerne og Disciplene i kjærlig Grindrig.

Bekjendtgjørelse.

Efterat de skriftlige Prøver den 2den og 3die September ere afholdte med alle Klasser, tager den offentlige Examen i Ronne lærde Skole sin Begyndelse Mandagen den 6te s. M. og fortsættes hele Ugen i den Orden, som efterfølgende Schema angiver. Ifølge den af Skolens Ephorer, Stifamtmanden og Biskoppen, mig overdragne Fuldmagt giver jeg mig herved den Frihed at indbyde til overordentlige Censorer ved de mundtlige Prøver S. L. Hr. Amtmand Krabbe, Provst Steenberg, Krigsraad Garde, Cancelliraad Gorm, Landphysicus Grove og Catechet Hansen, med ærbødigt Anmodning om at deeltage med Skolens Lærere i Censuren, saa ofte deres Leilighed maatte tillade det.

Disiplenes Forældre og Værger, samt Enhver, der interesserer sig for Skolen og dens Virksomhed, indbydes herved til at bære Examens mundtlige Prøver med deres behagelige Nærværelse.

Den 13de September om Formiddagen Kl. 10 vil Udfaldet af Examen paa sædvanlig Maade blive bekjendtgjort. — Den 14de Septbr. Kl. 8 pr. afholdes Prøve med de til Optagelse i Skolen Anmeldte, hvilke ville medbringe deres Døbe- og Vaccinations-Attester. Ingen kan optages i Skolen uden under de Betingelser, der ere foreskrevne i Skoleforordningens § 63.

Ronne den 9de August 1841.

W. G. Bohr,
Skolens Rector.

SCHEMA

for

den offentlige Examen i Rønne lærde Skole
i September 1841.

A. Skriftlige Prøver.

Formiddag fra Kl. 8 til 12. Eftermiddag fra Kl. 2 til 6.

TORS DAGEN den 2^{den} Septbr.

IV og III Cl. Latinsk Stil.	IV og III Cl. Latinsk Oversættelse.
II og I Cl. Dansk Opgave.	II og I Cl. Latinske Exempler.

FREDAGEN den 3^{die} Septbr.

IV og III Cl. Dansk Opgave.
II og I Cl. Calligraphi.

B. Mundtlige Prøver.

Formiddag fra Kl. 8 til 12. Eftermiddag fra Kl. 2 til 6.

MANDAGEN den 6te Septbr.

II og III Cl. Religion.	I Cl. Religion.
I Cl. Tydsk.	II Cl. Fransk.

TIIRSDAGEN den 7de Septbr.

II og III Cl. Tydsk.	III Cl. Fransk.
IV. Fransk.	III. og II. Geographi og Historie.

ONSDAGEN den 8de Septbr.

IV Cl. Hebraisk, Geogra- phi og Historie.	III Cl. Hebraisk og Græsk.
I. Latin.	I. Arithmetik.

TORS DAGEN den 9de Septbr.

Fornmiddag.

Eftermiddag.

IV Cl. Religion og Ny- Testamente.		IV og III Cl. Arithmetik og Geometri.
IV. og II. Græsk.		I. Dansk.

FREDAGEN den 10de Septbr.

IV og III Cl. Latin.		IV Cl. Tydsk.
I. Geographi og Historie.		II. Latin og Arithmetik.

LÖVERDAGEN den 11te Septbr.

Sang Kl. 8.		Gymnastik Kl. 2.
Geometrisk Tegning Kl. 9.		

Trykfeil.

Pag. 16	Linie 20	Mellemsetningene læs Mellemsetningene.
" 35	" 6	nedensfra: progesfus læs progresfus. temiritatis l. temeritatis.
" 40	" 8	pauperum læs pauperum.
" 41	" 1	maris, Ægæi læs maris Ægæi.
" 44	" 3	splendidisfimom l. splendidisfimom.
" 76	" 6	Grindrig l. Grindring.
